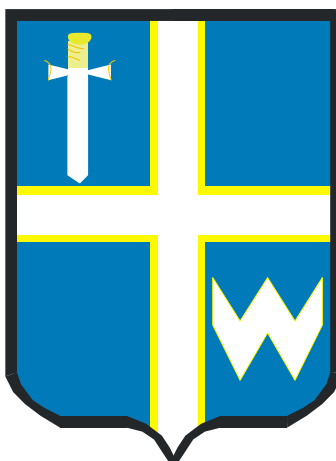

WÓJT GMINY W WIELOPOLU SKRZYŃSKIM.

załącznik do Uchwały
Nr ~~ZXIII~~ **326**
Rady Gminy
w Wielopolu Skrzyńskim
z dnia 49^{tego} lutego 2004r

PROGRAM

OCHRONY ŚRODOWISKA

dla

GMINY WIELOPOLE SKRZYŃSKIE

Rzeszów – maj – 2004r.

**Uchwała Nr XVII/81/04
Rady Gminy w Wielopolu Skrzyńskim
z dnia 27 sierpnia 2004r.**

w sprawie uchwalenia Programu Ochrony Środowiska i Planu Gospodarki Odpadami

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.), art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. Nr 62 z 2001r., poz. 627 z późn. zm.) oraz art. 14 pkt 1 ust. 2, 3 i 6 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. o Odpadach (Dz. U. Nr 62 z 2001r. poz. 628 z późn. zm.).

Rada Gminy w Wielopolu Skrzyńskim

p o s t a n a w i a, co następuje:

§ 1

Uchwała się Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wielopole Skrzyńskie wraz z Planem Gospodarki Odpadami stanowiący jego część jako załącznik do uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały zleca się Wójtowi Gminy Wielopole Skrzyńskie.

§ 3

Nadzór nad jej wykonaniem powierza się Komisji Rozwoju Gminy, Rolnictwa i Ochrony Środowiska.

§ 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY GMINY

Jerzy Stula
Jerzy Stula

URZĄD GMINY
W WIEŁOPOLU SKRZ.
WPŁ. *2004-07-08
L.D.1178

MARSZAŁEK
WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

RŚ.II - 0724/85/6/04

Rzeszów, 1 lipca 2004r.

Ref. Rolnictwa
Woj

**Pan
Czesław Leja
Wójt Gminy Wielopole Skrzyńskie**

W załączeniu przesyłam uchwałę Zarządu Województwa Podkarpackiego z dnia 29 czerwca 2004 r. w sprawie wyrażenia opinii o projekcie planu gospodarki odpadami dla Gminy Wielopole Skrzyńskie.

Z up. MARSZAŁKA WOJEWÓDZTWA

Dariusz Surma
Dariusz Surma
Dyrektor Departamentu
Rolnictwa i Środowiska

Otrzymują:
1. Adresat
2. a/a

UCHWAŁA NR 121 / 1855 / 04
ZARZĄDU WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO
w RZESZOWIE

z dnia 29 czerwca 2004 r.

**w sprawie wyrażenia opinii o projekcie planu gospodarki odpadami
dla Gminy Wielopole Skrzyńskie.**

Na podstawie :

- art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2001r. Nr 142, poz. 1590 z późn. zm.),
- art. 14 ust. 7 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628 z późn. zm.).

**Zarząd Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie
uchwała co następuje**

§ 1

Opiniuje się pozytywnie projekt planu gospodarki odpadami dla Gminy Wielopole Skrzyńskie.

§ 2

Wykonanie uchwały zleca się Marszałkowi Województwa Podkarpackiego.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

MARSZAŁEK WOJEWÓDZTWA
Leszek Deptuła
Leszek Deptuła

STAROSTWO POWIATOWE
w ROPCZYCACH
39-100 Ropczyce
ul. Konopnickiej 5

P. Woźniak

Ropczyce, dnia 20.07.2004 r.

ROŚ. 7660-II/ 4 /2004

URZĄD GMINY
w WIELOPOLE SKRZ.
WPŁ. *2004-07-22
L.D. 1252

**WÓJT GMINY
WIELOPOLE SKRZYŃSKIE**

Wydział Rolnictwa, Leśnictwa i Ochrony Środowiska Starostwa Powiatowego w Ropczycach informuje, że Zarząd Powiatu Ropczycko-Sędziszowskiego uchwałą Nr LIV/261/2004 z dnia 15 lipca 2004 r. zaopiniował pozytywnie projekt „Programu Ochrony Środowiska” i „Plan Gospodarki Odpadami” dla Gminy Wielopole Skrzyńskie.

Jednocześnie informuję, iż opiniując ww. dokumenty zwrócono uwagę na konieczność przeprowadzenia kontroli w zakresie ochrony środowiska w Przedsiębiorstwie Produkcyjno-Usługowym „DREWSYSTEM” Sp. j. w Wielopolu Skrz.

z up. STAROSTY

afu
mgr inż. Alfred Kułak
Kierownik Wydziału Rolnictwa
Leśnictwa i Ochrony Środowiska

Spis treści

Część I - stan istniejący	4.
<u>WPROWADZENIE</u>	5.
<u>1. INFORMACJE OGÓLNE</u>	5.
<u>2. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA</u>	11.
2.1. STAN ISTNIEJĄCY ŚRODOWISKA Z ELEMENTAMI DIAGNOZY.	11.
2.1.1. Gospodarka wodno-ściekowa.	11.
2.1.2. Powietrze atmosferyczne.	16.
2.1.3. Gleby i ziemia.	19.
2.1.4. Klimat	21.
2.1.5. Kopaliny.	24.
2.1.6. Przyroda i krajobraz.	24.
2.1.7. Szata roślinna.	26.
2.1.8. Hałas.	30.
2.1.9. Awarie i klęski żywiołowe.	31.
2.1.10. Gospodarka odpadami.	34.
2.1.11. Elekromagnetyczne promieniowanie niejonizujące.	37.
2.1.12. Odnawialne źródła energii.	38.

Część II –kierunki przekształceń z zakresu ochrony

i kształtowania.	43.
3. <u>STRATEGIA DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY I POPRAWY STANU ŚRODOWISKA.</u>	44.
3.1. WSTĘP.	44.
3.2. ZAŁOŻENIA POLITYKI EKOLOGICZNEJ GMINY.	45.
3.3. POPRAWA JAKOŚCI I OCHRONA ZASOBÓW ŚRODOWISKA - OBSZAR STRATEGICZNY nr 1.	49.
3.3.1 Ochrona i kształtowanie stosunków wodnych.	49.
3.3.2 Gospodarka odpadami.	55.
3.3.3 Ochrona przed hałasem.	55.
3.3.4 Ochrona przed polami elektromagnetycznymi.	56.
3.3.5 Ograniczenie zanieczyszczeń powietrza i przeciwdziałanie zmianom klimatu.	56.
3.3.6 Przeciwdziałanie poważnym awariom.	58.
3.3.7 Ochrona przyrody i krajobrazu.	58.
3.4. RACJONALNE UŻYTKOWANIE ZASOBÓW NATURALNYCH - OBSZAR STRATEGICZNY nr 2.	60.
3.4.1 Rozwój energii odnawialnej.	60.
3.4.2 Ochrona gleb i rekultywacja terenów zdegradowanych.	60.
3.4.3 Ochrona kopalin.	60.
3.4.4 Ochrona i zrównoważony rozwój lasów.	61.
3.5. WSPÓŁPRACA Z SĄSIEDNIMI GMINAMI - OBSZAR STRATEGICZNY nr 3.	61.
3.6. EDUKACJA EKOLOGICZNA, DOSTĘP DO INFORMACJI I POSZERZANIE DIALOGU SPOŁECZNEGO – OBSZAR STRATEGICZNY nr 4.	62.
<u>4. SYSTEM ZARZĄDZANA PROGRAMEM.</u>	62.
<u>5. KOSZTY I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU.</u>	64.
5.1 ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU.	64.
5.2 KOSZTY REALIZACJI PROGRAMU.	76.
<u>6. SŁOWNIK OKREŚLEŃ I SFORMUŁOWAŃ UŻYTYCH W OPRACOWANIU .</u>	82.
<u>7. BIBLIOGRAFIA.</u>	87.
<u>8. MAPKI POGLĄDOWE.</u>	88.

Część I - stan istniejący

WPROWADZENIE

Do zadań gminy zgodnie z Ustawą o samorządzie należy wykonywanie określonych ustawami zadań publicznych o charakterze lokalnym, w tym również zadań z zakresu ochrony środowiska. Ustawa o ochronie środowiska (art. 17 i 18) oraz ustawa o odpadach (art. 14 ust. 3 i 6) z dnia 27 kwietnia 2001 r. nakładają na Wójta Gminy Wielopole Skrzyńskie obowiązek sporządzenia gminnych programów ochrony środowiska wraz gminnymi planami gospodarki odpadami.

„Program ochrony środowiska dla gminy Wielopole Skrzyńskie” jest dokumentem, który będzie służył Wójtowi do koordynacji działań na rzecz ochrony środowiska na terenie gminy. Ważną rolę Programu będzie między innymi też:

- umożliwienie zrównoważonego rozwoju gminy poprzez podejmowanie przedsięwzięć inwestycyjnych i działań nie inwestycyjnych realizowanych przez samorząd gminny,
- stworzenie możliwości do występowania o zewnętrzne środki finansowe potrzebne do realizacji przedsięwzięć,
- podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa i wiedzy o stanie środowiska w gminie,
- określenie zasobów środowiska i najważniejszych problemów ekologicznych możliwych do rozwiązania na poziomie gminnym,
- określenie zakresu i zasad współpracy administracji publicznej wszystkich szczebli, instytucji, pozarządowych organizacji ekologicznych na rzecz ochrony środowiska na terenie gminy.

1. INFORMACJE OGÓLNE

1.1. GEOLOGIA I GEOMORFOLOGIA

Zgodnie z podziałem Polski na mezoregiony fizyczno - geograficzne (J.Kondracki, 1998) gmina Wielopole Skrzyńskie leży w obrębie Zewnętrznych Karpat Zachodnich, w obrębie mezoregionu Pogórza Strzyżowskiego.

Przeważająca część gminy leży w jednostce skolskiej – tzw. depresji strzyżowskiej, na którą od południa nasunięta jest jednostka podśląska. W północnej części gminy w rejonie Broniszowa występuje płat miocenu Mała – Broniszów, który jest jednocześnie elementem należącym do brzeżnej facji wewnętrznego basenu przedkarpackiego. Pół-

nocna część gminy leży w południowej części siodła Czudec – Kąkolówka – Babica – Kopalnia, z warstwami inoceramowymi w jądrze.

Na południe od niego rozciąga się tzw. „depresja strzyżowska”, w której znajdują się drobne sfałdowania. Jest to strefa dość silnie zaburzona tektonicznie. Często są złuskowania i gęsta sieć uskoków. Jedna z większych dyslokacji występuje między Nawsiem a Różanką. Na linii Wielopole Skrzyńskie – Berdechów zaznacz się duży wysad eocenu pstrego i menilitów, który od północnego zachodu jest złuskowany, a od wschodu obcięty dyslokacją o kierunku północ – południe. Na południe od Brzezin „depresja strzyżowska” chowa się pod nasunięcie podśląsko-śląskie. Jednostka podśląska nie stanowi jednolitej i zwartej serii o pełnym profilu stratygraficznym lecz jest zachowana fragmentarycznie wzdłuż nasunięcia śląskiego.

Najstarszymi osadami fliszowymi na terenach gminy Wielopole Skrzyńskie są dolnokredowe warstwy fliszowe wykształcone w postaci łupków, lokalnie przewarstwionych piaskowcami. Na całym terenie osady fliszowe przykryte są warstwami wietrzelin, o różnej miąższości i zróżnicowanym składzie w zależności od rodzaju skały z jakiej powstały. Na zerodowanych wietrzelinach zalegają osady czwartorzędowe zróżnicowane pod względem wieku, genezy, składu mechanicznego i miąższości. W obrębie stoków Pogórza są to osady sufozyjno-deluwialne i koluwalne, które ulegają procesom denudacyjnym i są przemieszczane w dół stoków. Są to przeważnie osady pylaste i gliniaste z domieszką romoszu o różnej miąższości.

W obrębie osuwisk występują koluwia powstałe w wyniku grawitacyjnego przemieszczania się skał fliszowych, ich wietrzelin i osadów deluwialnych. W ich skład wchodzi bloki, pakiety fliszu, rumosze skalne, gliny i ropy. Miąższość tych osadów jest różna, od paru do kilkunastu a nawet kilkudziesięciu metrów w zależności od typu i wielkości osuwiska.

W obrębie dolin Wielopolki i jej większych dopływów zalegają czwartorzędowe osady rzeczne reprezentowane w stropie przez mady, wykształcone w postaci glin pylastych oraz piasków gliniastych lokalnie z wkładkami gruntów organicznych. Mady przykrywają serię osadów piaszczysto-żwirowych o zróżnicowanej miąższości. W obrębie dolin wytworzyły się osady aluwialno-deluwialne reprezentowane przez gliny pylaste i piaszczyste z domieszką części organicznych i rumoszu.

1.2. SYTUACJA DEMOGRAFICZNO-GOSPODARCZA**1.2.1. Położenie i ludność**

Gmina Wielopole Skrzyńskie położona jest w południowej części powiatu ropczycko-sędziszowskiego, w województwie podkarpackim. Zajmuje powierzchnię 93,56 km², co stanowi około 0,52 % powierzchni województwa. Na wschodzie graniczy z gminami Strzyżów i Czudec, od południa z gminami Frysztak i Wiśniowa, od północy z gminami Iwierzycy, Sędziszów Małopolski i Ropczyce, od zachodu z gminą Brzostek.

Podział administracyjny gminy oraz powierzchnię poszczególnych sołectw przedstawia tabela 1.1.

Tab. 1.1. Podział administracyjny i powierzchnia miejscowości

Lp	Nazwa miejscowości/sołectwa	Powierzchnia ogólna [km ²]
1.	Broniszów	7,91
2.	Brzeziny	33,57
3.	Glinik	11,77
4.	Nawsie	22,75
5.	Wielopole Skrzyńskie	17,55
Ogółem		93,55

Na obszarze gminy Wielopole Skrzyńskie wg materiałów uzyskanych w Urzędzie Gminy mieszkało w 2002 roku 8 644 mieszkańców (w 2003 roku mieszkało 8603), natomiast według „Rocznika Statystycznego województwa podkarpackiego 2003” – liczba ta wynosiła 8441 osób.

Podział administracyjny gminy Wielopole Skrzyńskie oraz liczbę mieszkańców i ilość gospodarstw w poszczególnych miejscowościach obrazuje tabela 1.2.

Tab. 1.2. Liczba mieszkańców i ilość gospodarstw w poszczególnych jednostkach administracyjnych – stan na 31.12.2003.

Lp.	Nazwa miejscowości	Liczba mieszkańców	Liczba gospodarstw
1.	Wielopole Skrzyńskie	2 075	
	Zabudowa jednorodzinna	2 059	452
	Zabudowa wielorodzinna	16	-
2.	Nawsie	1 509	
	Zabudowa jednorodzinna	1 502	264
	Zabudowa wielorodzinna	7	-
3.	Brzeziny	2 572	468
4.	Glinik	1 593	302
5.	Broniszów	854	254
Razem:		8 603	1 740

Źródło: materiały uzyskane w Urzędzie Gminy.

Wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców dla obszaru gminy był ujemny i kształtował się na koniec 2002 roku średnio (- 0,7). Średnia gęstość zaludnienia gminy wynosi 92 osób/km². Połowę populacji stanowią kobiety, na 100 mężczyzn przypada 100 kobiet. Społeczeństwo gminy jest stosunkowo młode. Ludność w wieku produkcyjnym stanowi 55 %, ludność w wieku przedprodukcyjnym to 28 %, natomiast 16 % to ludność w wieku poprodukcyjnym.

Tab. 1.3. Ludność gminy Wielopole Skrzyńskie w latach 1999-2002

Lata	Ludność						Kobiety na 100 mężczyzn
	Ogółem	mężczyźni		kobiety		na 1 km ²	
		osób	%	osób	%		
1999	8671	4349	50,2	4322	49,8	93	99,7
2001	8652	4327	50,0	4325	50,0	92	100,0
2002	8644	4324	50,0	4320	50,0	92	100,0

Tab. nr 1.4. Informacje statystyczne dotyczące gminy– stan na 31.12.2002 rok

Dane	Wielkość	Jednostka
Powierzchnia ogółem w ha	9 356	ha
Sołectwa ogółem	5	jed.
Miejscowości ogółem	5	jed.
Stan ludności wg faktycznego miejsca zamieszkania na 31 XII ogółem	8 644	osoba
Urodzenia żywe ogółem	95	osoba
Zgony niemowląt ogółem	-	osoba
Zgony ogółem	101	osoba
Przyrost naturalny ogółem	-6	osoba
Wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 osób	- 0,7	1000 osób
Napływ ludności	56	osoba
Odpływ ludności	115	osoba
Saldo migracji	- 59	osób
Pracujący ogółem	536	osoba
Bezrobotni zarejestrowani	892	osoba
Zasoby mieszkaniowe ogółem liczba mieszkań	1901	miesz.
Szkoły podstawowe ogółem	7	ob.
Uczniowie szkoły podstawowe ogółem	755	osoba
Gimnazja dla dzieci i młodzieży ogółem	1	ob.

Uczniowie gimnazja dla dzieci i młodzieży ogółem	415	osoba
Licea ogólnokształcące dla młodzieży ogółem	---	ob.
Uczniowie licea ogólnokształcące dla młodzieży ogółem	---	osoba
Przychodnie	---	ob.
Ośrodki zdrowia	2	ob.
Apteki ogółem	1	ob.
Sklepy ogółem	72	ob.
Ilość zatrudnionych w handlu	130	osoba

Prognoza demograficzna (przyjęta z „Planu gospodarki odpadami dla województwa podkarpackiego”), dla gminy Wielopole Skrzyńskie przedstawia się następująco:

Stan faktyczny

- rok 1995r. 8 728 mieszkańców
- rok 1999 8 671 mieszkańców,
- rok 2002 8 644 mieszkańców,
- rok 2003 8 603 mieszkańców,

Stan przewidywany

- rok 2006 8 600 mieszkańców,
- rok 2010 8 600 mieszkańców,
- rok 2015 8 600 mieszkańców.

1.2.2. Gospodarka

Gmina Wielopole Skrzyńskie ma charakter rolniczy. Na terenie Gminy zarejestrowanych w systemie REGON jest około 288 podmiotów gospodarczych, w tym około 72 zajmuje się handlem. Najliczniejszą grupę stanowią podmioty świadczące usługi handlowe i naprawy, następnie firmy transportowe, budowlane, zakłady przemysłowe, najmniej licznie reprezentowane są podmioty świadczące usługi edukacyjne.

Transformacja gospodarki, przejawiająca się wzrostem znaczenia sektora prywatnego znajduje odbicie na mapie gospodarczej Gminy. Sektor prywatny wyraźnie dominuje nad sektorem publicznym.

Ważną rolę w rozwoju gospodarki odgrywają miejscowe zakłady przemysłowe, które są w dobrej kondycji gospodarczej i szereg z nich ma plany rozwojowe:

PPHiU „KABANOSPOL” Sp. z o.o., ZPO „ASKO” Sp. z o.o., Gminna Spółdzielnia „Sch”, PP-U „DREWSYSTEM”, PP-U „DREWSPAN”, PHU „WĘGLOBUD” Stacja Paliw, FHU-P „ARGOL-BUD”, Spółdzielnia Kółek Rolniczych w Wielopolu Skrzyńskim, Kółko Rolnicze w Brzezinach, Kółko Rolnicze w Gliniku.

Sytuacja gospodarcza gminy jest dobra i należy przypuszczać, że jeżeli nie nastąpi jakieś zasadnicze załamanie rynku, to nie powinna się pogorszyć. Przesłanką do wyciągnięcia takiego wniosku jest fakt, że istniejące zakłady przemysłowe są o profilu mającym perspektywę rozwoju.

1.2.3. Rolnictwo

W gminie Wielopole Skrzyńskie przy ogólnej powierzchni 9 356 ha, użytki rolne stanowią około 80,29 %. W ogólnej powierzchni gruntów ornych przewagę stanowią grunty klasy IVa i IVb. Około 70 % ogólnej powierzchni użytków zielonych zajmują gleby klasy IV.

Zmeliorowanych jest 1 825 ha użytków rolnych, w tym 410 ha użytków zielonych. Zmeliorowane grunty obejmują wsie Glinik, Nawsie – strona południowa oraz łąki w dorzeczu rzeki Wielopolki i Brzezinki.

W około 1580 gospodarstwach indywidualnych gminy dominuje produkcja żywności oraz chów trzody. Charakterystyczną cechą rolnictwa jest jego rozdrobnienie, ze średnią wielkością gospodarstwa 3,18 ha. Głównym kierunkiem ich produkcji jest uprawa zbóż, warzyw i owoców, a zwierzęcej – hodowla trzody chlewnej i bydła. Na terenie gminy znajduje się kilka gospodarstw wielkotowarowych.

Gmina należy do obszarów o małej lesistości. Lasy zajmują 1005 ha, pokrywają około 11,0 % powierzchni gminy. Większe kompleksy leśne to lasy państwowe oraz prywatne podlegające zarządowi Nadleśnictwa Lasów Państwowych w obrębie Strzyżów i Wiśniowa. Gospodarowanie w nich jest zgodne z aktualnie obowiązującymi „Planami Urządzenia Lasu” oraz „Uproszczonym Planem Urządzenia Lasu”. Według nich podstawowym siedliskiem występującym na terenie gminy jest las wyżynny stanowiący 97,2 % powierzchni zalesionej. Las górski stanowi 2,2 % powierzchni, a ols jesionowy – 0,3 % powierzchni.

Lasy państwowe występujące w gminie uznane są za lasy wodochronne (zgodnie z Zarządzeniem nr 179 MOŚZNiL z dnia 01.08.1995 w sprawie uznania za ochronne lasów stanowiących własność Skarbu Państwa). Teren gminy charakteryzuje się przewagą nieleśnych zbiorowisk antropogenicznych oraz półnaturalnych, użytkowa-

nych przez człowieka (łąki i pastwiska).

2. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA

2.1. STAN ISTNIEJĄCY ŚRODOWISKA Z ELEMENTAMI DIAGNOZY

2.1.1. Gospodarka wodno-ściekowa

2.1.1.1. Gospodarka wodna

2.1.1.1.1. Wody powierzchniowe

Gmina Wielopole Skrzyńskie leży w dorzeczu rzeki Wisłoki. Do najważniejszych rzek przepływających przez teren gminy należą prawobrzeżny dopływ Wisłoki - rzeka Wielopolka oraz dopływy Wielopolki – potoki Brzezinka, Liwek i są one w administracji Podkarpackiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Rzeszowie. Wielopolka przepływa centralnie przez obszar gminy. Na odcinku od źródeł do Wielopola Skrzyńskiego płynie ona ze wschodu na zachód, a od Wielopola Skrzyńskiego do północnej granicy gminy – Broniszowa płynie z południa na północ. Dolny odcinek Wielopolki jest uregulowany. Na rzekach na terenie gminy nie jest prowadzony monitoring wód powierzchniowych. Ostatnie publikowane dane dla Wielopolki dotyczą 1996 roku.

Na ich podstawie można stwierdzić, że rzeka prowadzi wody III klasy czystości pod względem fizyko – chemicznym, natomiast pod względem bakteriologicznym – wody ponadnormatywnie zanieczyszczone (ocena ogólna – wody ponadnormatywnie zanieczyszczone). Na jakość wód powierzchniowych znaczny wpływ mają nie oczyszczone ścieki sanitarne wprowadzane do tych wód jak i zanieczyszczenia obszarowe związane z rolnictwem.

2.1.1.1.2. Wody podziemne.

Teren gminy jest obszarem deficytowym w wody podziemne, bowiem wodonośność określa się w wysokości do 10,0 m³/h.

Na terenie gminy wydzielono dwa obszary różniące się warunkami hydrogeologicznymi. Obszar I obejmuje dolinę Wielopolki i jej większych dopływów, które osadziły w nich serię osadów aluwialnych. W spągu tych osadów występują piaski i żwiry, z obecnością których związany jest czwartorzędowy poziom wód gruntowych. Stabilizuje się on na głębokości 0,5 – 3,0 m, w zależności od wysokości terenu nad poziom

wody w rzece. Wahania tego poziomu uzależnione są od stanów wody w rzece. Obszar II występuje w obrębie Pogórza Strzyżowskiego, gdzie wody gruntowe występują w postaci wód porowych i szczelinowych w utworach trzeciorzędowych i kredowych, o bardzo trudnych warunkach hydrogeologicznych. Wydajność tych wód jest niewielka. Tylko lokalnie, studnie lub źródła naturalne, usytuowane w strefach uskoku tektonicznych wykazują większą wydajność.

Jakość wód trzeciorzędowych i kredowych jest bardzo dobra i nie wymagają one stosowania procesów uzdatniania. Znacznie gorsza jest jakość wód czwartorzędowych ze względu na ich płytkie występowanie oraz zalewanie terenu podczas lokalnych powodzi, co powoduje skażenie wody w studniach.

2.1.1.1.3. Zbiorniki retencyjne.

Na terenie gminy występują sztuczne zbiorniki wód powierzchniowych w postaci stawów, największe z nich znajdują się na terenie miejscowości Brzeziny, powyżej kościoła. Są one jednak bardzo zarośnięte i zamulone i wymagają rekultywacji.

Na terenie gminy przewiduje się budowę następujących zbiorników retencyjnych:

- zbiornik dużej retencji „Ropczyce” obejmujący swym zasięgiem w gminie Ropczyce wsie Łączki Kucharskie i Niedźwiadę (z tamą piętrzącą w Łączkach Kucharskich) oraz w gminie Wielopole Skrzyńskie wsie Broniszów i Glinik; parametry zbiornika: pojemność – 19 hm³, powierzchnia ok. 430 ha. Poziom piętrzenia ok. 238,5 m;
- zbiornik retencyjny w Wielopolu - Nowej Wsi na potoku Liwek w zlewni rzeki Wiśłoka, o pojemności 300 000 m³ i powierzchni ok. 10 ha;
- zbiornik retencyjny we wsi Brzeziny – Nowa Wieś, na bezimiennym dopływie rzeki Brzezinka;
- zbiornik retencyjny w Wielopolu – Rzegocin-Południe, na bezimiennym dopływie rzeki Brzezinka;
- zbiornik retencyjny w Wielopolu – Rzegocin-Północ, na bezimiennym dopływie rzeki Wielopolka.

Na terenie gminy znajduje się 2 300 ha terenów zmeliorowanych.

2.1.1.1.4. Ochrona przeciwpowodziowa.

W gminie Wielopole Skrzyńskie istnieje zagrożenie powodziowe związane z wylewami rzeki Wielopolki i jej głównych dopływów. Nie przeprowadzono żadnych obserwacji stanów wód tych cieków. W ciągu roku notowane są dwukrotne okresy wezbrań, roztopowe - w miesiącach marcu i kwietniu oraz opadowe – w czerwcu, lipcu lub sierpniu. Letnie wezbrania są nagłe (następują przeważnie po gwałtownych, ulewnych opadach burzowych) i zalewają doliny Wielopolki i jej większych dopływów (są to łąki w dolinie Wielopolki, Liwka, Brzezinki), brak jest jednak operatów hydrologicznych określających dokładnie te tereny przy $Q_{1\%}$ i $Q_{5\%}$.

Na „Rysunku nr 2” pokazano orientacyjnie tereny narażone na zalanie wodami stuletnimi $Q_{1\%}$. Proponuje się wykonanie opracowań dla tych terenów, które określą bardziej ściśle granice tych terenów i zaproponują rozwiązania ochronne lub postawią tezę o pozostawieniu ich w jak w stanie istniejącym.

Aktualnie na terenie gminy brak jest wałów przeciwpowodziowych.

2.1.1.2. Gospodarka ściekowa.

Na terenie gminy nie ma komunalnej oczyszczalni ścieków. Znajdują się tu trzy zakładowe oczyszczalnie, w których oczyszczane są ścieki przemysłowe lub socjalno-bytowe. Są to obiekty zlokalizowane na terenie miejscowości Wielopole Skrzyńskie:

- oczyszczalnia przy PPHiU „Kabanospol” Sp. z o.o. o przepustowości $Q_{\text{śrd}} = 22,4 \text{ m}^3/\text{d}$;
- oczyszczalnia przy ZPO „ASKO” Sp. z o.o. o przepustowości $Q_{\text{śrd}} = 9,66 \text{ m}^3/\text{d}$;
- oczyszczalnia GS „Samopomoc Chłopska” o przepustowości $Q_{\text{śrd}} = 1,73 \text{ m}^3/\text{d}$;
- urządzenie podczyszczające ścieki deszczowe dla PHU „WĘGLOBUD”o wydajności $Q_{\text{śrd}} = 3,68 \text{ m}^3/\text{d}$.

Pozostałe instytucje i zakłady gromadzą ścieki w szambach i wywożą je we własnym zakresie. Gospodarstwa domowe gromadzą ścieki sanitarne w szambach lub zrzucają ścieki bezpośrednio do gruntu lub do cieków powierzchniowych, powodując ich zanieczyszczenie.

Opracowana w 1997 roku „Koncepcja ogólna kanalizacji dla gminy Wielopole Skrzyńskie” jest obecnie aktualizowana. Według najnowszej wersji opracowania przewiduje się budowę jednej gminnej oczyszczalni ścieków zlokalizowanej na terenie

miejsowości Wielopole Skrzyńskie, która będzie przyjmować ścieki sanitarne z terenu prawie całej gminy Wielopole Skrzyńskie tj z miejscowości: Wielopole Skrzyńskie, Brzeziny, Nawsie i Glinik. Jedynie ścieki sanitarne z miejscowości Broniszów będą odprowadzane do systemu projektowanej kanalizacji i oczyszczalni na terenie gminy Ropczyce (zobrazowana to na Rys. nr. 4).

2.1.1.3. Zaopatrzenie w wodę.

Na terenie gminy brak jest komunalnych ujęć wody. Znajdują się tu indywidualne wodociągi grawitacyjne zasilane z ujęć wód podziemnych skupiających kilka lub kilkanaście gospodarstw (zobrazowano to na Rys. nr 3).

Największy wodociąg stanowiący własność Spółki Wodnej Wodociągu Grawitacyjnego w Wielopolu Skrzyńskim zaopatruje w wodę 201 gospodarstw domowych, obiekty użyteczności publicznej, zakłady przemysłowe (z wyjątkiem Gminnej Spółdzielni „SCh” i „Kabanospolu”) na terenie Wielopola Skrzyńskiego. Ujęcie składające się z dwu źródeł naturalnych o wydajności $Q_{\text{srđ}} = 122,4 \text{ m}^3/\text{d}$ zlokalizowane jest na południe od Wielopola. Posiada pozwolenie wodno-prawne i ustalone strefy ochrony sanitarnej.

PPHiU „Kabanospol” posiada własne ujęcie wody składające się z dwóch źródeł o łącznej wydajności $Q_{\text{maxd}} = 34,66 \text{ m}^3/\text{d}$. Posiada pozwolenie wodno-prawne i ustalone strefy ochrony sanitarnej.

Poza ww. ujęciami z lokalnych ujęć wody na terenie gminy korzystają nieformalne spółki wodno-wodociągowe, grupujące od kilku do kilkunastu użytkowników. Ujęcia te najczęściej wykorzystują źródła naturalne odpowiednio obudowane lub studnie kopane lokalizowane głównie w rejonie źródeł. Wodę z nich grawitacyjnie doprowadza się do zbiorników wyrównawczych i wodociągami doprowadza się do użytkowników. Planowana jest modernizacja wodociągu „Grawitacja” w Wielopolu Skrzyńskim.

Zużycie wody w gospodarstwach domowych w 2002 roku wynosiło:

- 56,0 dam^3/rok ,
- 6,6 $\text{m}^3/\text{mieszkańca}/\text{rok}$.

W tabeli nr 2.1. przedstawiono ogólną charakterystykę ujęć wodociągów grawitacyjnych.

Tabela nr 2.1. Wykaz ujęć grawitacyjnych na terenie gminy Wielopole Skrzyńskie

Lp	Wyszczególnienie – lokalizacja	Długość sieci wodociągowej [km]	Ilość przyłączy [sztuk]	Uwagi
1.	Wielopole Skrzyńskie	18,9	201	Posiada pozwolenie wodnoprawne, ustalone strefy ochrony sanitarnej
2.	Wielopole Sośnice	2,0	17	Brak pozwolenia, brak ustalonych stref ochrony sanitarnej
3.	Nawsie – Zawadka	3,0	21	Brak pozwolenia, brak ustalonych stref ochrony sanitarnej
4.	Nawsie – Szkoła	2,0	18	Brak pozwolenia, brak ustalonych stref ochrony sanitarnej
5.	Brzeziny – Wielopole	2,0	19	Brak pozwolenia, brak ustalonych stref ochrony sanitarnej
6.	Brzeziny – Rynek	3,0	40	Brak pozwolenia, brak ustalonych stref ochrony sanitarnej
7.	Brzeziny – Berdechów	3,0	31	Brak pozwolenia, brak ustalonych stref ochrony sanitarnej
8.	Brzeziny - Dół	6,0	65	Brak pozwolenia, brak ustalonych stref ochrony sanitarnej
Razem		39,0	412	

Zakłada się, że w okresie kierunkowym system zaopatrzenia w wodę nie ulegnie zmianie – będzie on jednak sukcesywnie rozbudowywany i modernizowany. Oznacza to, że gmina dalej będzie znajdować się w obszarze występowania tak zwanych „wodociągów grawitacyjnych”.

Ujęcia wód wglębnych tj. źródła samowypływowe i wyżej położone studnie kopane będą posiadały zatwierdzone strefy ochrony sanitarnej z określonymi wydajnościami. Występująca na ujęciach źródłiskowych sezonowa zmienność wydajności i występowanie okresowych fal zanieczyszczeń, zostanie zmniejszona do minimum poprzez zwiększenie retencji w obrębie zasilania każdego z tych ujęć. Wydajność tego typu ujęć uzależniona jest od retencji terenowej, a jej zwiększenie wiąże się z ustabilizowanym obszarem zasilania. Tak prowadzona polityka w zagospodarowaniu terenów np. poprzez zalesianie, wpłynie również na zmniejszenie zagrożenia zanieczyszczeń ujęcia i zwiększenie wydajności. Obiekty retencyjne na sieci będą również modernizowane, poprzez zwiększenie ich możliwości do przesyłu wody i możliwości okresowej dezynfekcji i czyszczenia.

2.1.2. Powietrze atmosferyczne.

2.1.2.1. Emisja zanieczyszczeń powietrza.

Powietrze jest niezwykle ważnym elementem środowiska, gdyż emitowane zanieczyszczenia wpływają na stan nie tylko atmosfery, ale także na jakość wód i gleb, rozwój roślin i zwierząt, a tym samym na zdrowie człowieka.

Negatywne zmiany zachodzące w atmosferze dotyczą głównie składu chemicznego. Powstają wskutek wprowadzenia do atmosfery nowych jakościowo składników stałych ciekłych lub gazowych w ilościach powodujących niekorzystne a często wręcz nieodwracalne zmiany środowisku naturalnym. Źródła skażeń powietrza mają charakter naturalny lub sztuczny będący wynikiem działalności człowieka.

Głównymi źródłami emisji zanieczyszczeń do powietrza są na terenie gminy kotłownie lokalne oraz środki transportu. Dominującymi zanieczyszczeniami atmosfery są: dwutlenek siarki SO_2 (68% emitowanych substancji), tlenki azotu (15%), pyły (14%), pozostałe gazy z energetycznego spalania paliw (3%). Najgroźniejszym zjawiskiem jest skażenie atmosfery związkami siarki, a szczególnie dwutlenkiem siarki z uwagi na powszechność występowania i właściwości toksyczne.

Stężenie zanieczyszczeń w powietrzu wynika bezpośrednio z wielkości emisji zanieczyszczeń do atmosfery oraz warunków i zjawisk meteorologicznych. Określenie źródeł i wielkości emisji, jak i interpretacja uzyskanych wyników z uwzględnieniem czynników atmosferycznych leży w gestii Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Rzeszowie, przy czym w województwie bierze się pod uwagę te zakłady, które wywierają istotny wpływ na warunki aerosanitarne i emitują rocznie ponad 25 Mg pyłów i gazów (z wyłączeniem CO_2). Istotnym źródłem zanieczyszczenia są kotłownie lokalne opalane zazwyczaj węglem kamiennym o zróżnicowanych parametrach.

Łączna emisja zanieczyszczeń pyłowych i gazowych wynosi w województwie podkarpackim ponad 2,5 mln Mg, w tym w powiecie ropczycko-sędziszowskim pyłów 150 Mg/rok i gazów 250 Mg/rok (bez CO_2), co stanowi niecałe 2 % procent zanieczyszczeń województwa. W skali powiatu największa emisja zanieczyszczeń do powietrza występuje w gminie Ropczyce, mieście Ropczyce oraz w gminie i mieście Sędziszów Młp. ze względu na kumulację przemysłu.

Jakość powietrza na obszarze gminy Wielopole Skrzyńskie jest dobra, stężenia średnioroczne zanieczyszczeń powietrza nie przekraczają 50% dopuszczalnej normy średniorocznej.

Na terenie gmin nie są przeprowadzane badania obejmujące zanieczyszczenia specyficzne powietrza (fluor, formaldehyd, siarkowodór), oraz badania w zakresie opadu pyłu i opadu metali ciężkich (kadm, ołów) w związku z tym, że nie występują zagrożenia nadmiernego zanieczyszczenia powietrza tymi związkami.

Ważnym źródłem zanieczyszczeń jest komunikacja, wprowadzająca do atmosfery ok. 25% tlenków azotu i tlenku węgla oraz ok.60% węglowodorów. Motoryzacja jest również głównym źródłem ołowiu. Emisje komunikacyjne mają jednak charakter pasmowy, uciążliwość ich jest odczuwalna najbardziej w bezpośrednim sąsiedztwie dróg, zwłaszcza na terenach o zwartej zabudowie.

Chemizm wód opadowych wpływa na jakość środowiska naturalnego. Ilość dostających się do ziemi zanieczyszczeń powodujących degradację gleb i zakwaszanie zbiorników wodnych jest uzależniona od ilości opadów atmosferycznych. Wielkość opadów na obszarze województwa podkarpackiego waha się od 6,5mm w październiku do 170,6 mm w lipcu. Od 1999 roku obciążenie powierzchniowe województwa podkarpackiego badanymi przez WIOŚ zanieczyszczeniami wniesionymi z atmosfery przez opad mokry kształtuje się na podobnym poziomie. Odczyn opadów zawiera się w zakresie pH 4,3-6,6.

2.1.2.2. Ocena powietrza w gminie.

Sytuacja aerosanitarna gminy jest kształtowana przez emisje pyłowe i przede wszystkim gazowe zakładów produkcyjno-usługowych położonych w Wielopolu Skrzyńskim. Inne emitory mają znaczenie marginalne. Ogólnie biorąc, stan powietrza atmosferycznego należy uznać za dobry, monitoring powietrza atmosferycznego nie sygnalizuje przekroczeń norm dopuszczalnych stężeń dwutlenku siarki i pyłu. Na terenie gminy brak jest znaczących źródeł zanieczyszczających atmosferę. Zanieczyszczenia importowane są z zewnątrz z takich ośrodków jak Dębica, Ropczyce, Strzyżów a nawet znacznie oddalonych ale leżących na kierunku dominujących wiatrów zachodnich. Występujące na terenie gminy stężenia dwutlenku siarki, dwutlenku węgla i opadu pyłu pochodzące z lokalnych kotłowni nie przekraczają dopuszczalnych norm. Prowadzone obserwacje świadczą o tym, że zanieczyszczenia pochodzące z zakładów położonych poza gminą także nie wpływają istotnie na ocenę stanu powietrza.

Gwałtowny wzrost liczby samochodów i często zły stan techniczny, będzie powodował emitowanie nadmiernej ilości szkodliwych związków. Emisja ze źródeł mobilnych decyduje o przekroczeniu dopuszczalnych norm dwutlenku azotu, tlenku

węgla itp.. Poziom węglowodorów nie metanowych przy drogach jest kilkakrotnie wyższy w porównaniu do innych stacji pomiarowych. Oznacza to, że ruch samochodowy będzie w następnych latach wpływał istotnie na poziom wymienionych zanieczyszczeń w pobliżu dróg zwłaszcza drogi wojewódzkiej nr 986, relacji Ropczyce – Wiśnio-wa.

2.1.2.3. Ograniczenie zanieczyszczeń powietrza

Przeciwdziałanie zanieczyszczeniom polegać powinno przede wszystkim na ograniczaniu emisji z głównych ich źródeł (zanieczyszczenia transgraniczne), z tzw. niskiej emisji sektora komunalnego a także emisji niezorganizowanej ze źródeł mobilnych (zanieczyszczenia komunikacyjne).

W gminie zostały wydane zezwolenia ustalające rodzaje i ilość zanieczyszczeń dopuszczonych do wprowadzania do powietrza, ze źródeł zlokalizowanych na terenie zakładów:

- PPHiU Kabanospol – Wielopole Skrzyńskie, decyzją OŚ IV- 7641/44/7/97, ważną do 31.12.2005 r.
- ZPO „ASKO” Sp. z o.o. - Wielopole Skrzyńskie decyzją Starostwa Powiatowego w Ropczycach z dnia 02.12.1999 r. ważną do 31.12.2005 r.
- PPU „DREWSYSTEM” Skorupski-Wójcik S.J.- Wielopole Skrzyńskie decyzją Starostwa Powiatowego w Ropczycach ważną do 31.08.2013 r.

Działania w zakresie ochrony powietrza powinny być prowadzone również w samej gminie. Do działań tych należą:

- modernizacja obiektów użyteczności publicznej w zakresie zmiany źródeł energii cieplnej. Zmiany w kotłowniach polegają na eliminowaniu kotłów opalanych paliwem tradycyjnym (węgiel, koks) na rzecz źródeł gdzie paliwem są substancje emitujące znacznie mniej zanieczyszczeń np. gaz ziemny,
- edukacja ekologiczna poprzez rozmieszczanie ogłoszeń i ulotek o obowiązujących wymaganiach w zakresie spalania (np. zakaz spalania odpadów na powierzchni ziemi) oraz o skutkach ekologicznych i zdrowotnych spalania niektórych rodzajów odpadów w kotłowniach (piecach) domowych (emisja rakotwórczych i mutagennych substancji do środowiska w tym dioksyn i furanów),
- systematyczna poprawa nawierzchni dróg powiatowych i gminnych co przyczynia się do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń transportowych (wynikających ze spalania paliwa, ścierania opon czy innych części emitujących pyły),

- likwidacja i uprzątnięcie dzikich wysypisk,

2.1.3. Gleby i ziemia

2.1.3.1. Jakość gleb.

Gleba, obok atmosfery i wód jest jednym z najważniejszych komponentów środowiska naturalnego i jednocześnie jest najbardziej narażona na ujemną działalność człowieka.

Gmina położona jest w obrębie Makroregionu Pogórza Środkowobeskidzkiego posiadającego lekko falistą powierzchnię Pradoliny Podkarpackiej i Pogórza Strzyżowskiego. Teren gminy charakteryzuje się bardzo urozmaiconą rzeźbą terenu. Tworzy ją szereg wąskich wzgórz oscylujących w granicach od 300 m npm. do około 534 m npm (Góra Bardo). w południowej części gminy na Pogórzu Strzyżowskim, porozcinanych doliną rzeki Wielopolki i jej licznymi dopływami. Najwyżej położone rejony gminy zajmują kompleksy leśne.

Gmina jest gminą typowo rolniczą. W ogólnej powierzchni gruntów ornych przewagę stanowią gleby klasy IVa i IVb. Około 70% ogólnej powierzchni użytków zielonych zajmują gleby klasy IV. Gleby położone na stokach o nachyleniu powyżej 20% i w obrębie czynnych osuwisk zaliczane są do V i VI klasy gruntów ornych.

W obrębie doliny Wielopolki i jej większych dopływów powstały mady na pyłach i glinach. Gleby te zaliczane są do III i IV gruntów ornych lub II i III klasy użytków zielonych. Na terenie gminy nie występują gleby organiczne.

Gleby mineralne o najwyższych klasach bonitacyjnych III – IVb i II – III użytków zielonych podlegają ochronie przed zamianą użytkowania, zgodnie z obowiązującą Ustawą o ochronie gleb.

2.1.3.2. Zanieczyszczenie gleb.

W Polsce od 1995 roku realizowany jest przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach monitoring chemizmu gleb ornych. Badania gleb prowadzone są w cyklach pięcioletnich. Wyniki badań kształtowania się właściwości fizycznych, fizykochemicznych i chemicznych gleb gruntów ornych oraz stopnia ich zanieczyszczenia metalami ciężkimi, wielopierścieniowymi węglowodorami aromatycznymi i siarką siarczanową w poziomie orno-próchnicznym gleb z lat 1995 (stan wyjściowy) - 2000 opublikowane zostały w 2002 roku.

Podstawowymi czynnikami skażenia i degradacji gleb są zjawiska erozyjne, zakwaszenie gleb, zanieczyszczenie gleb substancjami chemicznymi i eksploatacja surowców.

Rolnictwo również przyczynia się do dewastacji gleby poprzez niewłaściwe stosowanie zabiegów agrotechnicznych, sztucznych nawozów mineralnych, środków ochrony roślin, itp.. Większość gleb użytkowanych rolniczo wykazuje odczyn kwaśny. Nadmierna kwasowość gleb powoduje obniżanie ich produktywności i sprzyja migracji zanieczyszczeń w środowisku. Obecnie sytuacja ekonomiczna wsi spowodowała ograniczenia w stosowaniu nawozów i pestycydów, w związku z czym gleba jest mniej obciążana tego typu substancjami.

Ponadto zagrożeniami dla gleby są zmiany w strukturze użytkowania ziemi, eksploatacja surowców, techniczna zabudowa powierzchni ziemi, chemizacja produkcji rolnej i leśnej, zanieczyszczenia motoryzacyjne, zanieczyszczenia bytowe i przemysłowe, itp. Składowiska odpadów stałych i płynnych oraz nieumiejętne wykorzystanie ścieków i odpadów do nawożenia gleb również może prowadzić do ich zanieczyszczenia. Następstwem tego może być wyprodukowanie żywności o niewłaściwej jakości. Zanieczyszczenie gleb zwłaszcza metalami ciężkimi ma potencjalny wpływ na stan wód podziemnych.

Stan gleb w gminie Wielopole Skrzyńskie jest na ogół dobry. Stopień zanieczyszczenia chemicznego gleb jest niewielki, nie stwierdza się znaczącego wpływu emisji przemysłowych na poziom zawartości metali ciężkich i aktywność promieniotwórczą w glebie. Zanieczyszczenia gleb mają jedynie charakter punktowy (emisja zakładów produkcyjnych) i liniowy (wzdłuż szlaków komunikacyjnych – droga wojewódzka nr 986).

2.1.3.3. Zamierzenia programowe dotyczące ochrony gleb.

1. Ograniczenie zanieczyszczeń związanych z niewłaściwym stosowaniem nawozów mineralnych i środków ochrony roślin.
2. Prowadzenie rolnictwa ekologicznego.
3. Fitomelioracyjne zagospodarowanie terenów podlegających erozji (wodnej lub wietrznej).
4. Właściwe rozmieszczenie kontenerów na odpady i wzrost świadomości ekologicznej, likwidacja dzikich wysypisk.

2.1.4. Klimat.

Warunki klimatyczne gminy scharakteryzowano na podstawie materiałów zamieszczonych w „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego”. Przy opracowaniu zagadnień topoklimatycznych oparto się głównie na kartowaniu klimatycznym i materiałach archiwalnych.

Gmina położona jest w Krainie Klimatu Wyżyn Podkarpackich. Wpływ klimatów wyżynnych zaznacza się dużymi dobowymi amplitudami temperatur i o wiele niższymi i łagodniejszymi amplitudami rocznymi. Sumy roczne opadów są dość wysokie. Wiosny znacznie się opóźniają. Zimą na tych terenach często występuje zjawisko inwersji, na skutek gromadzenia się zimnego powietrza w wąskich dolinach i tworzeniu zastoisk chłodnych mas powietrza.

Średnia temperatura roczna wynosi 7,5 – 7,8 °C, stycznia poniżej –3 C, a lipca 18 °C. Roczna suma opadów wynosi około 700 mm. Notuje się 80 – 90 dni z pokrywą śnieżną. Dni z przymrozkiem występuje około 110 – 120. Okres wegetacyjny trwa tylko 200 dni, a okres aktywnego rozwoju roślin (temperatura średnia dobową 10 °C) około 160 dni.

W obrębie badanego terenu występuje duże zróżnicowanie warunków orograficznych i ekspozycji stoków, stanowiące dodatkowe czynniki powodujące zróżnicowanie warunków klimatycznych.

Na badanym terenie lub w jego sąsiedztwie brak jest stacji meteorologicznej.

Dane do obliczeń przyjęto ze wskazań stacji sąsiednich zlokalizowanych w Dębicy i Żarnowej.

Temperatura powietrza.

Średnioroczne tempory notowane na stacjach meteorologicznych wynoszą odpowiednio: 8,1°C. i 7,9 °C. Średnia liczba dni z temperaturą 0 °C. wynosi ca 111,5 dni , a z temperaturą -10°C 21,0 dni. Temperatura maksymalna + 25 °C jest notowana w roku średnio 33,5 dnia.

Wysokie wartości absolutnych temperatur maksymalnych 36,6°C i niskich - 34,0°C dają duże roczne amplitudy, co potwierdza wpływ kontynentalizmu na kształtowanie klimatu rejonu Wielopola Skrzyńskiego.

Pierwsze przymrozki na badanym terenie pojawiają się już we wrześniu, a ostatnie w maju. Średnia liczba dni z przymrozkiem wynosi 111,5 w roku.

Wilgotność względna i opady.

Wilgotność względna wykazuje zróżnicowany przebieg zarówno roczny jak i dobowy. Najwyższa wilgotność względna powietrza występuje zimą, a najniższa latem. W ciągu doby maksymalne wartości wilgotności względnej powietrza występują w godzinach rannych i wieczornych oraz nocą, najniższe notowane są w południe.

Średnia liczba z mgłą wynosi 37 dni w roku, pogodnych 25 dni w roku, pochmurnych 132 dni.

Pokrywa śnieżna zalega w terenie przez około 62 dni.

Najwięcej opadów notuje się w miesiącach letnich od maja do września, rocznie około 722 dni.

Wiatry.

Należy się spodziewać, że układ wiatrów w rejonie Wielopola Skrzyńskiego jest zbliżony do zaobserwowanego w Dębicy, w których największy procentowy udział mają wiatry wiejące z kierunków S, W, E, SW i SE, o czym świadczy częstotliwość wiatrów w zależności od pory roku i w roku.

Zwraca uwagę duży udział procentowy ciszy, 16% dni niekorzystnie wpływający na proces samooczyszczania atmosfery.

Warunki topoklimatyczne.

Przytoczona w powyższym rozdziale charakterystyka klimatu rejonu Wielopola Skrzyńskiego ma charakter ogólny. Ulega ona zróżnicowaniu w zależności od warunków lokalnych, jakimi są: rzeźba terenu, warunki hydrogeologiczne, szata roślinna oraz zagospodarowanie tych terenów przez człowieka.

Wpływ wymienionych czynników na warunki topoklimatyczne na terenie gminy uwidacznia się szczególnie w dniach pogody typu wyżowego, przy ciszy i bezchmurnym niebie.

Największego zróżnicowania należy się spodziewać pomiędzy terenami najwyżej wyniesionymi, a doliną Wielopolki i głęboko wciętych dolinami jej głównych dopływów. Różnice temperatur mogą dochodzić do kilku C, na korzyść terenów wyżej położonych. Grawitacyjny spływ wychłodzonego powietrza następuje wzdłuż dolin bocznych. Jest on niekiedy blokowany przez zwartą zabudowę, nasypy drogowe, przegradzające bieg dolin. Powoduje to stagnację chłodnych mas powietrza powyżej przeszkód. Tereny te najczęściej narażone są na występowanie przymrozków i mgieł.

Obszary leśne cechują się specyficznymi warunkami topoklimatycznymi. Charakteryzują się one złagodzonymi dobowymi amplitudami temperatury, powodowane zacienieniem wnętrza lasu przez korony drzew i wolniejszym niż na terenach otwartych wychłodzeniem wnętrza lasu w nocy.

Duży wpływ na lokalne warunki wilgotnościowe ma głębokość występowania wód gruntowych.

Wartości wilgotności względnej nad tymi terenami są znacznie wyższe niż nad terenami przyległymi. Notowane są różnice dochodzące do kilkunastu procent. Powoduje to częstsze i dłuższe zaleganie mgieł nad nimi.

Duży wpływ na zaleganie mgieł mają zanieczyszczenia powietrza emitowane przez paleniska domowe. Zwiększone stężenie zanieczyszczeń szczególnie w godzinach wieczornych i nocnych, powoduje, że w powietrzu znajduje się duża ilość jąder kondensacji, która sprzyja powstawaniu mgieł już przy wilgotności względnej 80 %. Długie zaleganie mgieł wpływa na osłabienie promieniowania słonecznego, utrudnia parowanie, sprzyja rozwojowi bakterii, zwiększa koncentrację pyłów i gazów, powodując znaczne pogorszenie warunków bioklimatycznych.

Analiza warunków morfologicznych i innych mechanizmów kształtujących lokalne warunki topoklimatyczne pozwoliły na wydzielenie następujących obszarów:

- strefa wierzchowinowa – obejmujące tereny najwyższej wyniesione, odkryte, szczególnie silnie nawietrzane. Są to obszary wyniesione ponad strefę inwersji dolinnych, najsilniej nasłonecznione o długim okresie bezprzymrozkowym i wegetacyjnym oraz dobrej wentylacji naturalnej,
- strefa stoków – tereny o bardzo zróżnicowanych warunkach topoklimatycznych, uzależnionych głównie od nachylenia i ekspozycji stoków. Wpływa to w bezpośredni sposób na sumy możliwego promieniowania słonecznego. Różnice między najlepiej i najgorzej nasłonecznionymi stokami dochodzą do 30 % możliwego promieniowania, szczególnie w okresie jesienno – zimowym. Powoduje to zróżnicowanie warunków termicznych i wilgotnościowych oraz długości zalegania pokrywy śnieżnej, szronu i rosy.
- strefy dolin rzecznych – obejmuje doliny Wielopolki i doliny jej większych dopływów, głęboko wcięte, lokalnie podmokłe, narażone na częste zjawiska inwersyjne, występowanie mgieł radiacyjnych. Doliny stanowią rynny spływu chłodnych mas powietrza z terenów wyżej położonych.

Znaczny wpływ na warunki topoklimatyczne ma zalesienie. Obszary leśne wpływają korzystnie na warunki topoklimatyczne terenów przylegających do nich, poprzez zmniejszenie dobowych amplitud temperatury i wilgotności względnej, zmniejszenie prędkości wiatrów oraz lokalne pogorszenie warunków solarnych poprzez skrócenie czasu nasłonecznienia spowodowanego zacienieniem przez korony drzew.

2.1.5. Kopaliny.

Na terenie gminy Wielopole Skrzyńskie brak jest udokumentowanych złóż surowców mineralnych, które byłyby przewidywane do eksploatacji w bliskiej przyszłości.

W latach sześćdziesiątych Przedsiębiorstwo Geologiczne w Krakowie przeprowadziło badania geologiczno-poszukiwawcze mające na celu rozeznanie złoża gipsów. Udokumentowano trzy złoża, które leżą w gminach Wielopole Skrzyńskie i Ropczyce. Udokumentowane zasoby tych złóż wynoszą w kat. C2 około 50 mln ton. Średnia miąższość nawierconych gipsów wynosi 26,7 m. Złoża charakteryzują się dużą zmiennością, zarówno w rozmieszczeniu pionowym jak i poziomym. Przeprowadzone badania laboratoryjne tego surowca uznały go za przydatny do produkcji cementu.

2.1.6. Przyroda i krajobraz.

Na obszarze gminy Wielopole Skrzyńskie znajdują się następujące tereny o szczególnych walorach przyrodniczych:

1. „Czarnorzecko – Strzyżowski Park Krajobrazowy” wraz z otuliną usytuowany w południowo-zachodniej części gminy i obejmujący miejscowość Brzeziny.
2. „Strzyżowsko – Sędziszowski Obszar Chronionego Krajobrazu”, usytuowany w północno-wschodniej części gminy i obejmujący część miejscowości Nawsie Górne.
3. „Czarnorzecki Obszar Chronionego Krajobrazu” usytuowany w południowej części gminy
4. południowo - zachodnią część wsi Brzeziny obejmuje obszar programu krajowego „Natura 2000”,
5. pomniki przyrody - drzewa w ilości pięć obiektów zarejestrowanych w Rejestrze pomników przyrody Wojewódzkiego Konserwatora Przy-

rody. W trakcie prac inwentaryzacyjnych przeprowadzonych w czasie „Inwentaryzacji Przyrodniczej” dla gminy Wielopole Skrzyńskie zaproponowano objęcie ochroną pomnikową 29 obiektów kwalifikujących się do pomnikowej ochrony, w tym 4 grupy drzew i 25 pojedynczych egzemplarzy.

6. na terenie gminy znajdują się dwa parki podworskie w Broniszowie i Brzezinach.

„Czarnorzecko – Strzyżowski Park Krajobrazowy” został utworzony i zatwierdzony przez Wojewodę Rzeszowskiego Rozporządzeniem nr 11/93 z dnia 16.03.1993 roku, zaś „Strzyżowsko – Sędziszowski Obszar Chronionego Krajobrazu” został utworzony i zatwierdzony przez Wojewodę Rzeszowskiego Rozporządzeniem nr 35/92 z dnia 14.07.1992 roku.

Park Krajobrazowy i Obszary Chronionego Krajobrazu wchodzi w skład Krajowego Systemu Obszarów Chronionego Krajobrazu.

Dla prawidłowej gospodarki na terenie Strzyżowsko Sędziszowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu wprowadzone zostały następujące zakazy, nakazy i ograniczenia:

Zakazuje się:

- 1) dokonywania zmian stosunków wodnych obniżających potencjał ekologiczny siedliska,
- 2) lokalizacji szczególnie szkodliwych dla środowiska inwestycji o znaczeniu krajowym i wojewódzkim,
- 3) lokalizacji linii elektroenergetycznych, o napięciu powyżej 110 kV,
- 4) dalszej lokalizacji ferm hodowlanych metodą bezściółkową,
- 5) lokalizacji międzyregionalnych ciągów komunikacyjnych,
- 6) używanie w celach turystycznych i sportowych pojazdów z silnikami spalinowymi poza wyznaczonymi drogami,
- 7) wypalania traw,
- 8) pobierania kruszywa z rzek i potoków,
- 9) niszczenia zadrzewień, zakrzewień śródpolnych i śródłądowych, nadrzecznych i przydrożnych,
- 10) stosowania pestycydów przy użyciu agrolotnictwa.

Nakazuje się:

- 1) propagowanie gospodarki rolnej ukierunkowanej na produkcję pełnowartościowej, nieskażonej zdrowej żywności, przeznaczonej głównie dla szpitali, uzdrowisk, szkół, kolonii, ośrodków wypoczynkowych oraz ludności z regionów zagrożenia ekologicznego,
- 2) zapewnienie szczególnej dbałości o rozwiązania architektoniczne wpływające korzystnie na kształtowanie krajobrazu,
- 3) rekultywację i zagospodarowanie gruntów zdegradowanych na skutek prowadzenia w sposób niewłaściwy gospodarki rolnej i leśnej oraz eksploatacji torfu, piasku, kruszyw i innych kopalin,
- 4) zalesianie i zadrzewianie nieużytków rodzimymi gatunkami drzew i krzewów z dostosowaniem do siedliska, z dbałością o zwiększenie potencjału ekologicznego i walorów estetycznych krajobrazu,
- 5) objęcie ścisłą ochroną przed zanieczyszczeniem obszarów źródliskowych rzek i potoków,
- 6) uzgadnianie z Wojewódzkim Konserwatorem Przyrody lokalizacji oraz treści tablic ogłoszeniowych i informacyjnych.

Należy ograniczyć:

- 1) lokalizację ośrodków rekreacyjnych nie dostosowanych do pojemności ekologicznej obszarów chronionego krajobrazu,
- 2) eksploatację surowców mineralnych do skali nie wywołującej degradacji krajobrazu i zaburzenia stosunków wodnych
- 3) rozbudowę uciążliwego przemysłu
- 4) lokalizację dużych składowisk odpadów komunalnych,
- 5) lokalizację ruchliwych ciągów komunikacyjnych.

2.1.7. Szata roślinna.

Teren gminy Wielopole Skrzyńskie zaliczony został do okręgu Pogórzy Karpat Zewnętrznych, Podokręgu Pogórzy Strzyżowsko – Dynowskiego, obejmując dwa „odcinki”: „Lessowy” i „Fliszowy”. Granica między nimi przebiega w przybliżeniu na linii Mała – Glinik – Nawsie – Pstrągowa.

Roślinność „odcinka lessowego” ma charakter karpacki, mimo, że pozostaje pod wpływem przylegającej do niego od północy Kotliny Sandomierskiej. W dolinach niewielkich potoków, na najbardziej wilgotnych glebach występują łągi i wilgotne grądy.

W tej części Pogórza rozwinął się zespół podgórskiego łągu z udziałem gatunków górskich w runie.

W dolinach większych potoków w sąsiedztwie ich koryt występują fragmentami niżowe łągi wierzbowo – topolowe oraz płaty łągu olszowo – jesionowego z przewagą olszy – czarnej.

Na zboczach niskich wzniesień występuje zespół grądu, w którego drzewostanie dominuje grab z domieszką dębu szypułkowego.

W wyższych partiach tego „odcinka” występują płaty żyznej buczyny karpackiej w formie podgórskiej. W drzewostanie dominuje buk z jodłą oraz znaczny jest udział buka.

W zespole tym wyraźne jest zubożenie gatunków górskich, na konto zwiększonego udziału gatunków nizinnych.

Na „odcinku Fliszowym” przeważają bardziej wilgotne siedliska leśne, sprzyjające rozwojowi jodły, powszechnej w tych lasach. Dominującym zbiorowiskiem w tej części gminy jest zespół buczyny karpackiej w formie podgórskiej.

W szczytowych partiach najwyższych wzniesień pasma Klonowej występuje płat buczyny karpackiej w formie reglowej. Zbiorowisko to charakteryzuje się drzewostanem ze znacznym udziałem jodły oraz liczną obecnością gatunków górskich w runie.

Większe kompleksy leśne na terenie gminy Wielopole Skrzyńskie stanowią własność państwa i podlegają zarządowi Nadleśnictwa Lasów Państwowych w obrębie Strzyżów i Wiśniowa. Gospodarowanie w nich jest zgodne z aktualnie obowiązującymi „Planami Urządzenia Lasu”

Według niego podstawowym siedliskiem, występującym na terenie gminy jest las wyżynny stanowiący 97,2 % powierzchni zalesionej. Las górski stanowi 2,2 % powierzchni, a ols jesionowy – 0,3 %.

Głównymi gatunkami panującymi w drzewostanie są jodła i buk, zajmujące 72,3 % powierzchni, sosna – 18,7 %, dąb, modrzew, brzoza i grab zajmują łącznie 11,0 %, jawor, olcha, jesion, świerk, topola, olsza szara zajmują łącznie 2,4 % powierzchni.

Prace odnowieniowe zdążają do osiągnięcia składu drzewostanu zbliżonego do charakterystycznego dla siedliska lasu wyżynnego w składzie jodła – 50 %, buk – 30 %, pozostałe 20 %.

Jak wynika z Zarządzenia nr 179 MOŚZNiL z 1.08.1995 r. w sprawie uznania za ochronne lasów stanowiących własność Skarbu Państwa, będących w zarządzie PGL LP

Nadleśnictwa Strzyżów – lasy państwowe występujące w gminie Wielopole Skrzyńskie uznane są za lasy wodochronne.

Stan sanitarny i zdrowotny lasów państwowych można uznać za dobry, na co składają się następujące przyczyny:

- różnorodność gatunkowa drzew i krzewów, co powoduje naturalną odporność lasu,
- duża odporność biologiczna, jaką cechują się żyzne siedliska lasu wyżynnego.

Część lasów w obrębie gminy stanowią lasy prywatne, porastające najczęściej zbocza dolin, skarp, fragmenty mocno nachylonych stoków i osuwisk. Są to lasy o zróżnicowanym składzie i wieku drzewostanu, spełniające rolę lasów glebo i wodochronnych. Gospodarka w obrębie tych powierzchni leśnych odbywa się na podstawie „Uproszczonego Planu Urządzenia Lasu”. Wskazana jest ochrona przed zmniejszeniem ich powierzchni ze względu na duże walory krajobrazowe oraz funkcje przez nie pełnione.

Teren gminy charakteryzuje się przewagą nieleśnych zbiorowisk antropogenicznych (synantropijnych) oraz półnaturalnych, użytkowanych przez człowieka (łąki i pastwiska).

Cele

W celu zachowania równowagi ekologicznej należy unikać :

- nadmiernego pozyskiwania drewna
- obniżenia poziomu wód gruntowych
- lokalizacji inwestycji wodochłonnych-

Ekosystemy leśne są szczególnie wrażliwe na zmiany warunków siedliskowych. Dotyczy to szczególnie poziomu i jakości wód gruntowych. W najbliższym otoczeniu kompleksów leśnych nie należy lokalizować obiektów wodochłonnych lub wywołujących lej depresyjny, a melioracje gruntów rolnych powinny być prowadzone tak, by nie zmieniać reżimu wodnego na obszarach leśnych.

Preferowane powinny być działania zmierzające do:

- -jakościowej poprawy struktury i kondycji lasów.
- zwiększenia stopnia wykorzystania lokalnego surowca drzewnego
- przystosowanie terenów leśnych dla potrzeb turystów.
- zwiększenia stopnia wykorzystania lokalnego surowca drzewnego

- przystosowanie terenów leśnych dla potrzeb turystów.
- utrzymywanie i oznakowanie ścieżek leśnych, szlaków turystycznych, placów postojowych .

Zespoły łąkowe.

Z półnaturalnych zbiorowisk najczęściej spotykane są zespoły łąkowe oraz fragmenty muraw o charakterze kserotermicznym.

Łąki na terenie gminy związane są z dolinami większych rzek oraz terenami osuwiskowymi.

Najczęściej występującym zbiorowiskiem jest zespół świeżej łąki rajgrasowej. Często spotykane są tu łąki podsiewane różnymi mieszankami traw, łąki porolne oraz różne stadia sukcesyjne po ugorach.

Nieduży jest udział łąk umiarkowanie i okresowo wilgotnych, reprezentowanych głównie przez zespół wilgotnej łąki ostrożeńiowej, występującej na miejscach stale podtapianych, lub o wysokich stanach wód gruntowych.

Murawy kserotermiczne występują na stromych skarpach, poboczach dróg i miedzach śródpolnych. Niekiedy zarastają one, co prowadzi do rozwoju zbiorowisk zaroślowych ze śliwą tarniną i dziką różą.

Zespoły łąkowe mają duże znaczenie gospodarcze jako podstawa hodowli. Są to zbiorowiska wtórnie powstałe i utrzymywane dzięki ciągłej ingerencji człowieka. Zachodzące zmiany gospodarcze, urbanizacja, nowe metody gospodarowania, pociągają za sobą gwałtowne zmiany w zespołach łąkowych. Ich skład florystyczny może się zmienić w ciągu kilku lat.

Zespoły synantropijne

Roślinność synantropijna rozwija się w siedliskach dwojakiego rodzaju – jako roślinność segetalna – chwasty towarzyszące uprawom zbożowym i okopowym (zwalczane wszelkimi dostępnymi metodami), oraz roślinność ruderalna, towarzysząca osiedlom ludzkim, drogom, zakładom przemysłowym.

Zbiorowiska synantropijne powstały w miejscach, na których człowiek zniszczył naturalną szatę roślinną.

Świat zwierzęcy.

Według podziału Polski na krainy zoograficzne, gmina Wielopole Skrzyńskie położona jest w Krainie 18 – Beskidzie Wschodnim, charakteryzującym się przejściowością. Występują tu elementy fauny zachodnio – europejskiej, pontyjskiej i borealno – alpejskiej.

Fauna pochodzenia zachodnio – europejskiego stanowi trzon fauny na badanym terenie. Są to: jelen europejski, sarna, dzik, zając szarak, jeż, kret i inne.

Przedstawicielami fauny borealno – alpejskiej są: dzięcioł trójpalczasty, drozd obrożny, puszczyk uralski, kuna leśna, kwiczoł, jarząbek.

Gatunki pontyjskie stanowią rzadkie elementy fauny. Są to: muchołówka białoszyja, kobczyk, żoła oraz dzięcioł syryjski.

Na terenie gminy północną granicę gromadnego zasięgu osiąga szereg gatunków górskich jak: kumak górski, traszka górską, salamandra plamista, pliszka górską.

O bogactwie fauny na badanym terenie świadczy fakt występowania 223 gatunków kręgowców przechodzących naturalny rozród (w Polsce występuje 434 gatunki)

2.1.8. Hałas.

W terenie gminy Wielopole Skrzyńskie mogą występować dwa źródła hałasu:

- hałas drogowy pochodzący od środków komunikacji i transportu samochodowego,
- hałas przemysłowy wywołany działalnością zakładu produkcyjnego

2.1.8.1. Hałas drogowy.

Najpowszechniejszym i najbardziej uciążliwym w środowisku zurbanizowanym jest hałas drogowy. Gwałtowny rozwój motoryzacji w ostatnim dziesięcioleciu i związany z tym wzrost natężenia ruchu spowodowały znaczne pogorszenie klimatu akustycznego.

Podstawowymi czynnikami decydującymi o poziomie hałasu drogowego są między innymi:

- natężenie ruchu pojazdów w tym procentowy udział pojazdów ciężkich w potoku ruchu,
- prędkość strumienia pojazdów,
- brak płynności ruchu,
- ukształtowanie terenu przez który przebiega trasa komunikacyjna,
- stan techniczny nawierzchni,

Przeprowadzone przez WIOŚ w Rzeszowie w latach 1999 - 2001 badania klimatu akustycznego w różnych miejscach województwa podkarpackiego wykazały przekroczenia wartości dopuszczalnych hałasu w środowisku zarówno w bezpośrednim są-

siedztwie dróg, jak i przy zabudowie mieszkaniowej zlokalizowanej wzdłuż tras komunikacyjnych w terenach miejskich i wiejskich.

Brak systematycznych badań prowadzonych wzdłuż dróg na odcinkach o intensywnym zainwestowaniu i dużym natężeniu ruchu powoduje, że dane dotyczące klimatu akustycznego są skąpe i niewystarczające. Ze względu na przebiegającą przez gminę Wielopole Skrzyńskie drogę wojewódzką hałas komunikacyjny wzdłuż jej przebiegu kształtuje się na poziomie do 45 dB_A. Jako dopuszczalny równoważny poziom dźwięku przyjmuje się 60 dB_A.

Ochrona przed hałasem drogowym powinna polegać na:

- zapewnieniu organizacji ruchu eliminującej przerwy i zakłócenia w płynnym ruchu pojazdów;
- polepszeniu nawierzchni dróg (z akustycznego punktu widzenia),
- lokalizacji zabudowy mieszkaniowej poza strefami uciążliwości od dróg,
- rozwoju alternatywnych rodzajów transportu (ścieżki rowerowe)

2.1.8.2. Hałas przemysłowy.

Hałas przemysłowy jest bardzo dokuczliwym elementem zakłócającym środowisko człowieka, ale tylko w bezpośrednim otoczeniu źródła jego powstania.

Wynikiem przeobrażeń w gospodarce jest wzrost zagrożenia hałasem ze strony niewielkich zakładów produkcyjnych, usługowych i gastronomicznych. Emitują one hałas o niewysokim poziomie i niewielkim zasięgu oddziaływania, często o nieznacznych przekroczeniach norm. W gminie Wielopole Skrzyńskie hałas przemysłowy nie występuje.

2.1.9. Awarie i klęski żywiołowe

Największym zagrożeniem dla środowiska mogą być sytuacje awaryjne, wypadki, katastrofy. Zgodnie z Ustawą z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej. (Dz. U. Nr 62, poz. 558) klęska żywiołowa to katastrofa naturalna lub awaria techniczna, której skutki zagrażają życiu lub zdrowiu dużej liczby osób, mieniu w wielkich rozmiarach albo środowisku na znacznych obszarach, a pomoc i ochrona mogą być skutecznie podjęte tylko przy zastosowaniu nadzwyczajnych środków, we współdziałaniu różnych organów i instytucji oraz specjalistycznych służb i formacji działających pod

jednolitym kierownictwem. Katastrofą naturalną lub awarią techniczną może być również zdarzenie wywołane działaniem terrorystycznym.

Gmina należy do rejonów o małym natężeniu czynników zagrażających życiu i zdrowiu ludności. Największe zagrożenia mogą nastąpić na skutek awarii elektrowni jądrowych rozmieszczonych na obszarach państw sąsiadujących. Ponadto na terenie gminy mogą wystąpić zagrożenia powodziowe w okresach wysokich stanów wód w rzece Wielopolce i jej dopływach, pożary lasów i skażenia środowiska naturalnego w związku z transportem niebezpiecznych substancji chemicznych.

Przewozy ładunków niebezpiecznych

Przewóz materiałów niebezpiecznych z wykorzystaniem transportu drogowego wzrasta w miarę rozwoju gospodarczego. Najwięcej zdarzeń związanych z nadzwyczajnym zagrożeniem środowiska powstaje podczas transportu drogowego (wyciek substancji ropopochodnych). W czasie transportu mogą zaistnieć kolizje połączone z uwolnieniem się ładunków niebezpiecznych, które w obrębie 3 km mogą spowodować lokalne zniszczenie lub skażenie środowiska oraz zagrażać życiu i zdrowiu ludzi.

Przez teren gminy nie przebiegają trasy wyznaczone do przewozu ładunków niebezpiecznych.

Poważne awarie przemysłowe

Awaria techniczna to gwałtowne, nieprzewidziane uszkodzenie lub zniszczenie obiektu budowlanego, urządzenia technicznego lub systemu urządzeń technicznych, powodujące przerwę w ich używaniu lub utratę ich właściwości. Poważny problem środowiska stanowią chemiczne substancje niebezpieczne. Państwowa Straż Pożarna i WIOŚ nadzorują zakłady, których działalność może stanowić potencjalne zagrożenie dla środowiska. Zgodnie z Ustawą Prawo Ochrony Środowiska oraz rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 9 kwietnia 2002 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, sporządzony został wykaz zakładów w powiecie ropczycko-sędziszowskim. Zgodnie z informacją otrzymaną z Wojewódzkiej Komendy Państwowej Straży Pożarnej w Rzeszowie i Powiatowej Komendy Państwowej Straży Pożarnej w Ropczycach na terenie gminy nie istnieją żadne zakłady o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej.

Zagrożenie powodziowe

Powodzie występują w czasie wysokich stanów wód. Część terenów położonych w dolinach w rzek może być okresowo zalewana lub podtapiana. Ważnym czynnikiem jest właściwe utrzymanie koryt i brzegów rzecznych, budowa obwałowań, regulacje rzek i potoków oraz budowa zbiorników retencyjnych.

Na terenie gminy występują tereny zagrożone zalaniem lub podtopieniem, które zlokalizowane są wzdłuż rzeki Wielopolka i jej dopływów.

Katastrofy naturalne.

Katastrofa naturalna to zdarzenie związane z działaniem sił natury. Na terenie gminy mogą występować gwałtowne wyładowania atmosferyczne, silne wiatry, intensywne opady atmosferyczne, długotrwałe ekstremalne temperatury, osuwiska ziemi, pożary, susze, powodzie. Ponadto możliwe jest masowe występowanie szkodników, chorób roślin lub zwierząt albo chorób zakaźnych ludzi.

Huragany

Huragany, określane są jako wiatry wiejące z prędkością powyżej 35 m/s, występują one w województwie podkarpackim sporadycznie. Odmianą huraganów w Polsce są występujące coraz częściej trąby powietrzne o zasięgu oddziaływania kilkudziesięciu metrów i na długości do kilku kilometrów. Ze względu na występujące w gminie kompleksy leśne należy się liczyć z tym, że silne wiatry mogą powodować znaczne ubytki drzewostanu (wiatrołomy).

Gradobicia

Gradobicia, czyli intensywne opady gradu najczęściej w połączeniu z burzami, także występują sporadycznie powodując skutki klęski żywiołowej na obszarach do 1 km². Zjawiska te w ostatnich latach nasilają się w okresie letnim.

Susze

To zagrożenie w gminie nie jest tak istotne jak dla innych rejonów województwa. Cały teren kraju ulega stopniowemu przesuszaniu poprzez zmniejszanie naturalnej retencyjności zlewni oraz obniżaniu się poziomów zwierciadeł wód podziemnych oraz zmian klimatu.

Osuwiska

Lokalnie w obrębie stoków o znacznym nachyleniu występują osuwiska typu skalno-wietrzelinowego. Powierzchnia osuwisk na terenie gminy obejmuje dość znaczne obszary ze stałą tendencją do ich powiększania. Zintensyfikowanie procesów osuwi-

skowych następuje zwłaszcza po długotrwałych i obfitych odpadach i roztopach. Na uruchomienie i zwiększenie procesów osuwiskowych wpływa również nierozważne postępowanie ludzi, którzy powodują zachwianie stanu równowagi stoków wskutek podcinania ich skarpami lub wycinania zadrzewień.

Pożary

Pożary szczególnie lasów i łąk są zjawiskiem częstym, a równocześnie bardzo zróżnicowanym w zasięgu i konsekwencjach. Szczególnie nasilają się w okresie wiosennego wypalania traw. Wiąże się to z niską świadomością ekologiczną społeczeństwa. Wszystkie sołectwa na terenie gminy zalicza się do III i IV grupy zagrożenia pożarowego. Ze względu na drzewostan pożarami przestrzennymi są zagrożone najbardziej kompleksy leśne w południowej i wschodniej części gminy. Obszary leśne zajmują ponad 1 tys. ha co stanowi około 13 % powierzchni gminy i zaliczone są do II kategorii zagrożenia pożarowego.

Skażenia promieniotwórcze

Skażenia mogą wystąpić w razie awarii elektrowni jądrowych poza granicami kraju (Ukraina, Słowacja, Czechy). Najbliższe elektrownie leżące w odległości około 300 km to Równe na Ukrainie i Bohunice i Mochovce na Słowacji. Nie przewiduje się aby skażenia w czasie awarii osiągnęły wielkość stanowiącą bezpośrednie zagrożenie życia, należy się jednak liczyć z możliwością skażenia wody, upraw, roślin, itp.

2.1.10. Gospodarka odpadami.

Gospodarka odpadami została szczegółowo opisana w „Planie gospodarki odpadami dla gminy Wielopole Skrzyńskie”, zaś poniżej przedstawiono skróconą wersję.

Odpady powstające w sektorze komunalnym są to odpady powstające w gospodarstwach domowych, obiektów infrastruktury i terenu miasta i gminy .

W roku 2002 na terenie gminy zebrano około 210,2 Mg odpadów komunalnych a zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych objętych było ca 30,0 % ogółu mieszkańców gminy. Wg szacunków na terenie gminy wytworzono w 2002r ca 1096,38 Mg odpadów a odpady zebrane i wywiezione na składowisko stanowiły jedynie 19,17 % tej masy.

Na terenie gminy systematycznie wzrasta ilość surowców wtórnych pozyskanych z selektywnej zbiórki. W roku 2002 zebrano 6,20 Mg surowców wtórnych (szkło, makulatura, tworzywa sztuczne i złom), co stanowiło około 2,95 % masy zebranych odpadów (w województwie podkarpackim średnio 1,9 %). Na terenie gminy nie wytwa-

rza się komunalnych osadów ściekowych, ponieważ brak jest komunalnej oczyszczalni ścieków. Wytworzone osady ściekowe w zakładowych oczyszczalniach ścieków (ok. 80,0 Mg s.m.) poddawane były procesowi odzysku i służyły one do nawożenia pól rolników indywidualnych (do uprawy roślin trawiastych).

Wg wykonanej prognozy do roku 2014 nie przewiduje się znaczącego wzrostu odpadów komunalnych, ale ilość osadów ściekowych powinna wzrosnąć do wielkości ca 215 Mg s.m. do 2014 roku.

Zaproponowany system gospodarki odpadami z sektora komunalnego zakłada, że całość zebranych z terenu gminy odpadów wywożona będzie do projektowanego Zakładu Zagospodarowania Odpadów „Kozodrza – Paszczyzna”.

Jednocześnie wyznacza się następujące cele długo i krótkoterminowe;

1. zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów w sektorze komunalnym oraz wdrożenie nowoczesnych systemów ich odzysku i unieszkodliwiania
2. objęcie zorganizowaną zbiórką odpadów wszystkich mieszkańców, a co za tym idzie wyeliminowanie niekontrolowanego wprowadzania odpadów do środowiska,
3. skierowanie w roku 2007 na składowiska do 90,0% (wagowo) całkowitej ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji (w stosunku do roku 1995), w ilości ca 332,90 Mg,
4. wydzielenie ze strumienia odpadów komunalnych w 2007 roku 20,0% odpadów wielkogabarytowych przez selektywną zbiórkę (tj 25,93 Mg).
5. skierowanie w roku 2010 na składowiska nie więcej niż 75,0 % (wagowo) całkowitej ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji (w stosunku do roku 1995), w ilości ca 278,02 Mg,
6. wydzielenie odpadów wielkogabarytowych ze strumienia odpadów komunalnych przez selektywną zbiórkę;
 - 50,0% w roku 2010 (tj. ca 64,83 Mg),
 - 70,0% w roku 2014 (tj 90,76Mg).

Odpady powstające w sektorze gospodarczym

W sektorze gospodarczym wytworzono gminie w roku 2002 około 1602,85 Mg odpadów innych niż niebezpieczne. Powyższe ilości obliczono na podstawie kart odpadów przekazanych przez Starostwo i szacunków dokonanych przy wykorzystaniu danych statystycznych. Ilość ta stanowiła ok. 58,44% odpadów wytworzonych w gminie.

W gminie największe ilości odpadów sektora gospodarczego poddawane są procesom odzysku i wykorzystania w ca 97,00%. Dotyczy to głównie odpadów przetwórstwa żywności użytkowanych rolniczo jako pasze i nawozy. Odpady budowlane i powstałe przy energetycznym spalaniu paliw, użytkowane są w robotach inżynierskich, niwelacyjnych jako surowce w produkcji materiałów budowlanych. Nieznaczną ilość odpadów unieszkodliwia się, głównie termicznie, ca 1,00%(odpady silikonowe, lakierownicze, gumowe, opakowaniowe) i przez składowanie 0,5% odpady ze spalania, osady z oczyszczalni, odpady podobne do komunalnych).

Ilość odpadów powstających w sektorze gospodarczym, jest ściśle związana z rodzajem i ilością produkcji i usług. Stąd też niemożliwe jest wiarygodne i w miarę dokładne określenie strumieni odpadów poszczególnych rodzajów bez określonych planów rozwoju poszczególnych dziedzin działalności gospodarczej w powiecie. To jednak na obecnym poziomie wiedzy, co do przyszłości, uzależnionej od warunków wewnętrznych i rozwoju ogólnej sytuacji gospodarczej jest trudne. Niemniej jednak posiłkując się ogólnymi wskaźnikami rozwoju gospodarczego przyjętymi w „Planie krajowym gospodarki odpadami” i „Wojewódzkim planie gospodarki odpadami” oraz strategiach rozwoju województwa i powiatu można sformułować wnioski dotyczące prognozowanych zmian w gospodarce odpadami. Zakłada się, zatem, że obecny poziom produkcji i usług utrzyma się przynajmniej na obecnym poziomie, a w wariantcie optymistycznym będzie wzrastał. Z dotychczasowych doświadczeń obserwowanych w gospodarce światowej wynika, że na każdy 1% wzrostu PKB przypada 2% ilości wytwarzanych odpadów. W warunkach gminy Wielopole Skrzyńskie wzrost ilości odpadów przemysłowych innych niż niebezpieczne określa się na około kilkanaście procent

W dziedzinie gospodarki odpadami powstającymi w sektorze gospodarczym przewiduje się osiągnięcie następujących celów:

- ograniczenie ilości powstawania odpadów gospodarczych,
- zwiększenie udziału odpadów, wykorzystanych i ponowne stosowanie w procesach produkcyjnych,
- bezpieczne dla środowiska unieszkodliwianie odpadów.

Wytwarzanie odpadów powinno być ograniczane na etapie produkcji, przetwarzania, transportu i konsumpcji dóbr i towarów. Sfera produkcji i przetwarzania to przede wszystkim działania podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. Warunkiem poprawy sytuacji w zakresie gospodarki odpadami jest doprowadzenia do sy-

tuacji, w której każdy podmiot prowadzący działalność gospodarczą będzie konsekwentnie przyjmował odpowiedzialność za swój produkt.

Odpady niebezpieczne poza sektorem działalności przemysłowej i usługowej są wytwarzane również w gospodarstwach domowych. Odpady niebezpieczne powstające w gospodarstwach domowych kierowane są obecnie ze strumieniem odpadów komunalnych na składowiska. Ilość odpadów niebezpiecznych w gospodarstwach domowych w 2002 roku w gminie została oszacowana na około 17,88 Mg. Odpadów niebezpiecznych w zakładach wytworzono 2,56 Mg.

Ilość odpadów azbestowych w gminie wynosi około 1 933, 162 Mg. Udział samochodów osobowych wycofywanych rocznie z eksploatacji kształtuje się na poziomie 2,0 %, co oznacza liczbę około 20 sztuk. W procesach przemysłowych, usługowych oraz w gospodarstwach domowych (bez uwzględniania azbestu i odpadów komunalnych), ogółem wytwarzane jest około 42,989 Mg odpadów niebezpiecznych, z czego około 18,41 Mg jest poddawane odzyskowi a 17,78 Mg unieszkodliwiane termicznie.

Ilość odpadów niebezpiecznych będzie w następnych latach wzrastać i szacunki dotyczące ich ilości (bez azbestu i SWE) przedstawiają się następująco:

- dla 2006 roku – 58,31Mg,
- dla 2010 roku – 59,07Mg,
- dla 2014 roku – 59,32 Mg.

Prognozuje się, że ilość odpadów azbestowych będzie usuwana sukcesywnie do 2032 roku.

Prognozowana ilość samochodów osobowych na terenie gminy wycofanych rocznie z eksploatacji wyniesie około 20 sztuk.

Zakłada się, że ilość olejów odpadowych będzie malała, ponieważ zapotrzebowanie na oleje smarowe świeże będzie się zmniejszało.

Zgodnie z zaproponowanym w Planie systemem na terenie gminy Wielopole Skrzyńskie powinien powstać Gminny Punkt Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych (GPZON).

2.1.11. Elekromagnetyczne promieniowanie niejonizujące.

Na terenie gminy nie występują obiekty stacjonarne i sieciowe emitujące promieniowanie elektromagnetyczne niejonizujące o wartościach wymagających zachowania znacznych stref ograniczonego użytkowania. W planie zagospodarowania prze-

strzennego województwa przez teren gminy planowane jest jednak poprowadzenie linii energetycznej 110 kV z kierunku Ropczyc i Frysztaka do projektowanej stacji redukcyjnej Wielopole Skrzyńskie. Strefa ograniczonego użytkowania dla takiej linii, w której mogą być przekroczone dopuszczalne wartości natężenia pola elektromagnetycznego wynosi po 20 m od osi.

2.1.12. Odnawialne źródła energii.

Jedną z przyczyn prowadzących do szybkiej degradacji środowiska, a zwłaszcza zagrożenia dla przyrody żywej, jest nadmierna konsumpcja energii pozyskiwanej w wyniku spalania paliw kopalnych. Wynika stąd szczególna potrzeba zmniejszenia emisji produktów spalania szkodzących przyrodzie, przez racjonalizację użytkowania energii, wprowadzanie czystszych technologii w całej gospodarce oraz wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii.

Redukcja konsumpcji i skuteczne pozyskiwanie energii odnawialnej z biomasy, słońca, wiatru, czy wód płynących powinna znajdować coraz więcej miejsca w skutecznej ochronie środowiska.

Podstawowym czynnikiem ograniczającym rozwój sektora energetyki odnawialnej są wysokie koszty inwestycyjne.

Integracja z UE zobowiązuje nasz kraj do podejmowania działań na rzecz rozwoju wykorzystania odnawialnych źródeł energii, ale również daje możliwość skorzystania z istotnej pomocy UE w tej dziedzinie.

W gminie nie funkcjonują jak dotychczas żadne źródła lokalne bazujące na wykorzystaniu energii naturalnej, odnawialnych źródeł energii. Istnieją tu jednak warunki umożliwiające takie lokalizacje w przyszłość.

Wykorzystanie **potencjału wód płynących** w oparciu o mechaniczną energię spiętrzonej wody będzie możliwe po zrealizowaniu planowanych zbiorników dużej i małej retencji. Energia uzyskiwana w ten sposób pozbawiona jest szkodliwych emisji gazów i pyłów. Towarzyszy temu przekształcenie środowiska naturalnego, polegająca na budowie stopni, tam, zapór w celu osiągnięcia odpowiednio dużej różnicy poziomów, współdecydującej o wielkości produkcji.

Ziemia i słońce to źródła taniej i nieograniczonej energii cieplnej, której wykorzystanie niesie ze sobą korzyści ekonomiczne i ekologiczne. Krajowy potencjał energii słonecznej zbliżony jest do warunków sąsiadów, Austrii, Niemiec, czy Szwecji. Kraje te

są liderami w wykorzystywaniu odnawialnych źródeł energii i mają bogate doświadczenie w tym zakresie. Energia słoneczna może być wykorzystywana w kolektorach słonecznych, lub ogniwach fotogalwanicznych, służących do ogrzewania budynków oraz podgrzewania wody. W eksploatacji słonecznych instalacji grzewczych bardzo ważny jest rozkład dawek napromieniowania w ciągu roku. Panuje powszechny pogląd, że w krajowych warunkach klimatycznych energię słoneczną warto pozyskiwać w sezonie ciepłym to znaczy od kwietnia do października.

Preferowane są zatem instalacje służące do podgrzewania wody użytkowej, wody w basenach, stawach hodowlanych, suszenia płodów rolnych, w szklarniach oraz jako instalacje wspomagające grzejnictwo elektryczne.

Kraina Sandomierska, w obrębie której położona jest gmina, należy pod względem solarnym do najbardziej uprzywilejowanych. Ilość energii słonecznej jaką otrzymuje powierzchnia pozioma przekracza $62,5 \text{ kcal/cm}^2 / \text{rok}$

W granicach gminy występują lokalne zróżnicowanie pod względem nasłonecznienia uzależnione od ekspozycji i nachylenia. Najlepsze warunki panują na terenach o ekspozycji południowej i do niej zbliżonej. Wszystkie te tereny są predysponowane do pozyskiwania energii słonecznej przez instalowanie dostępnych na rynku instalacji. Istotnym elementem ograniczającym powszechne stosowanie tego typu instalacji jest ich koszt.

Duże nadzieje na wykorzystanie odnawialnych źródeł energii wiązane są z **biomasą**. Biomasa może być używana na cele energetyczne w procesach bezpośredniego spalania biopaliw stałych (drewna, słomy), gazowych w postaci biogazu lub przetwarzana na paliwa ciekłe (olej, alkohol). W gminie występują znaczne obszary upraw zbożowych oraz zasoby odpadów drewna. Zboża mogą być zarówno źródłem pozyskania słomy jak i biopaliw ciekłych. Drewno jako materiał opałowy można uzyskać z odpadów powstających przy przeróbce drewna (mogą to być zrębki opałowe, odpady z sadów i zieleni miejskiej), lub ze specjalnie do tego celu utrzymywanych plantacji. Plantacje energetyczne są to plantacje szybko rosnących drzew i krzewów przeznaczonych wyłącznie do celów energetycznych. Stwarzają dodatkowo możliwości zagospodarowania obszarów zdegradowanych ekologicznie, które nie nadają się pod uprawy.

Dostarczanie energii elektrycznej o właściwych parametrach użytkowych dla odbiorców jednostkowych, lub w warunkach lokalnych może odbywać się przez eksploatację **siłowni wiatrowych**, najczęściej stosowanych jako źródło wspomagające lub rezerwowe. Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej opracował mapę średniorocz-

nych prędkości wiatrów na terenie Polski. Wynika z niej, że dolina Sanu od granicy państwa, aż do Sandomierza jest strefą występowania średnich rocznych prędkości wiatru przekraczających 4,0 m /sek , użytecznych dla potrzeb energetycznych.

Nie są to jedynie obszary korzystne dla lokalizacji siłowni wiatrowych, lokalne strefy występowania korzystnych prędkości wiatru znajdują również na terenie gminy. Położona jest bowiem na kierunku wiatrów wiejących od strony Przełęczy Dukielskiej. Poszukiwaniami i badaniami stref wiatrowych na terenie gminy powinni być zainteresowani potencjalni inwestorzy, dla których istotną sprawą było by częściowe uniezależnienie od energetyki zawodowej.

Dodatkową zachętę może stanowić możliwość otrzymania korzystnych kredytów oraz możliwości zbycia nadwyżek wyprodukowanej energii.

Podsumowanie.

Planowanie rozwoju energetyki ze źródeł odnawialnych jest zjawiskiem nowym, wymaga wypracowania własnej metodologii. Powinno być integralnie związane z uwarunkowaniami przyrodniczymi, ekologicznymi i przestrzennymi. Warunki klimatyczne i topograficzne gminy stwarzają taką szansę. Odnawialne źródła energii mogą stanowić istotny udział w bilansie energetycznym i przyczynić się do zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego terenu.. Potencjalnie największym odbiorcą „zielonej energii” powinno być rolnictwo, mieszkalnictwo i komunikacja. Szczególnie dla rejonów dotkniętych bezrobociem, odnawialne źródła energii stwarzają możliwości w zakresie powstawania nowych miejsc pracy

Źródła odnawialne w najbliższych latach będą jednym z priorytetów Banku Ochrony Środowiska głównie energetyka wodna, geotermalna i słoneczna. BOŚ wspólnie z NFOŚ i GW podpisał porozumienie z Polskimi Sieciami Elektroenergetycznymi o wspólnym promowaniu wykorzystania odnawialnych źródeł energii, zwłaszcza energetyki wodnej. Na podstawie umowy uruchamia linię kredytową na ten cel w kwocie 60,0 mln zł.

Instytucje finansujące inwestycje ochrony środowiska to również:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- Fundacja Eko-Fundusz
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
- środki zewnętrzne (Fundusze ISPA, PHARE, Fundusz Spójności , ERDF,)

PSE zaleciły Zakładom Energetycznym kupowanie energii z elektrowni niekonwencjonalnych. Stroną tego porozumienia stanie się Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Obowiązek zakupu energii elektrycznej i ciepła wytworzonych źródłach odnawialnych jest bezsprzecznie podstawowym mechanizmem polskiego systemu wsparcia dla czystej energii.

Cele

Osiągnięcie w bilansie paliwowo energetycznym planowanego poziomu produkcji energii ze źródeł odnawialnych 7,5 % w roku 2010, 14 % w roku 2020.

Strategia działań;

- włączenie problematyki energii odnawialnej do planów zagospodarowania przestrzennego i planów rozwoju regionalnego.
- wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnych oraz pomoc dla wprowadzenia bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii.
- upowszechnienie idei pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych , korzyści i możliwości realizacji , warunków finansowania inwestycji , informacja techniczna i technologiczna

Część II – kierunki przekształceń.

3. STRATEGIA DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY I POPRAWY STANU ŚRODOWISKA.

3.1. WSTĘP.

Działania w zakresie ochrony środowiska prowadzone będą w obrębie określonych **obszarów strategicznych** wymienionych pod względem ważności dla realizacji Programu według następującej kolejności:

- 1. ochrona zasobów i poprawa jakości środowiska,**
- 2. racjonalne użytkowanie zasobów środowiska,**
- 3. współpraca z sąsiednimi gminami,**
- 4. edukacja ekologiczna, dostęp do informacji i poszerzanie dialogu społecznego**

Obszary strategiczne, w zależności od dziedziny, w swoim zakresie obejmują określoną ilość celów strategicznych w ramach, których wyznaczone zostały cele długookresowe i krótkookresowe oraz określone działania inwestycyjne i nieinwestycyjne, zapewniające osiągnięcie przyjętych celów.

Cele strategiczne oraz zawarte w ich ramach cele długookresowe i krótkookresowe wymienione są w Programie w kolejności określonej priorytetami wynikającymi ze stopnia ważności i pilności tych celów dla realizacji zadań w obrębie danego pola strategicznego.

Zasada kolejności, ważności i priorytetów odnosi się również do działań inwestycyjnych i nieinwestycyjnych sformułowanych dla realizacji poszczególnych celów długo i krótkookresowych.

Działania w zakresie ochrony środowiska powinny być powiązane z możliwościami rozwojowymi powiatu. Przyjęte w strategii cele i kierunki działań uwzględniają cele i kierunkami działań określone w „Polityce ekologicznej państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010” skoordynowane są z dokumentami strategicznymi i sektorowymi opracowywanymi w województwie podkarpackim i w gminie Wielopole Skrzyńskie tj.:

- a) „Planem zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego”,
- b) „Programem ochrony środowiska dla województwa podkarpackiego”,
- c) „Planem gospodarki odpadami dla gminy Wielopole Skrzyńskie”,

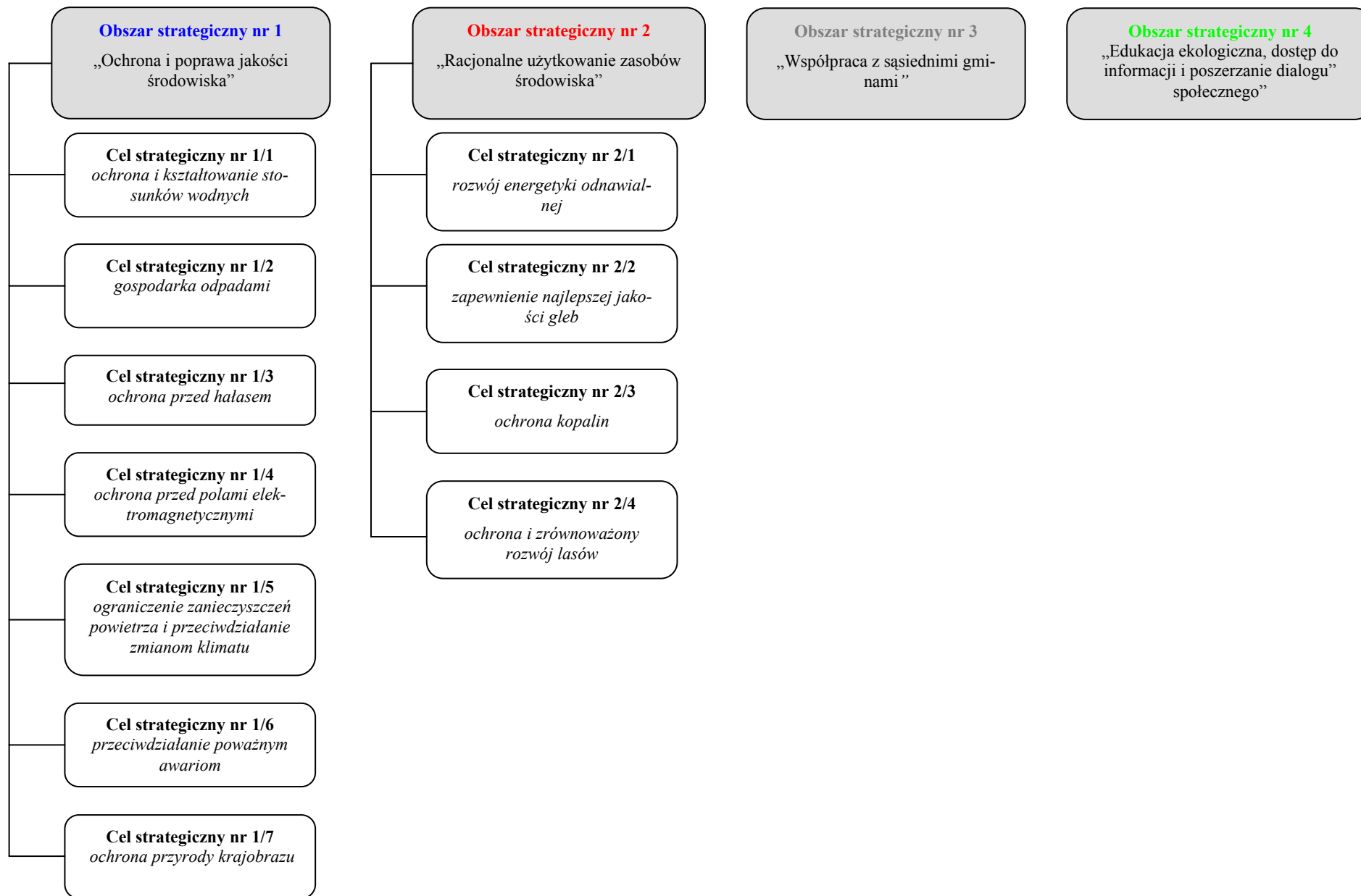
- d) „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wielopole Skrzyńskie”,
- e) „Strategią rozwoju”

3.2. ZAŁOŻENIA POLITYKI EKOLOGICZNEJ GMINY.

Działania i przedsięwzięcia w zakresie ochrony środowiska w gminie Wielopole Skrzyńskie zmierzają w kierunku poprawy stanu środowiska, racjonalnego gospodarowania zasobami, w tym ograniczenia materiałochłonności, wodochłonności, energochłonności i emisji zanieczyszczeń.

Strategicznym celem polityki ekologicznej gminy jest ograniczanie szkodliwych czynników wpływających na zdrowie i zapobieganie zagrożeniom zdrowia. Dlatego bardzo duże znaczenie ma poprawa jakości wody do picia, utrzymanie stanu powietrza atmosferycznego, ochrona przed chemicznym zanieczyszczeniem gleb i wód gruntowych, odpady komunalne i przemysłowe, hałas, promieniowanie elektromagnetyczne, zapobieganie nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska.

SCHEMAT POLITYKI EKOLOGICZNEJ

Obszar Strategiczny nr 1 pt. „Ochrona i poprawa jakości środowiska”.

Cel strategiczny nr 1/1. Ochrona i kształtowanie stosunków wodnych – zapewnienie najlepszej jakości wód, w tym utrzymanie ilości wody na poziomie zapewniającym równowagę biologiczną oraz ochrona przed powodzią.

Cel strategiczny nr 1/2. Gospodarka odpadami - ograniczenie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnego systemu ich wykorzystywania i unieszkodliwiania.

Cel strategiczny nr 1/3. Ochrona przed hałasem - zmniejszenie uciążliwości hałasowej w środowisku.

Cel strategiczny nr 1/4. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi – skuteczna ochrona ludzi i środowiska przed promieniowaniem elektromagnetycznym.

Cel strategiczny nr 1/5. Ograniczenie zanieczyszczeń powietrza i przeciwdziałanie zmianom klimatu – zapewnienie wysokiej jakości powietrza, spełniającego wymagania ustawodawstwa Unii Europejskiej oraz redukcji emisji gazów cieplarnianych i niszczących warstwę ozonową powietrza.

Cel strategiczny nr 1/6. Przeciwdziałanie poważnym awariom i zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego

Cel strategiczny nr 1/7. Ochrona przyrody, krajobrazu - doskonalenie systemu obszarów chronionych,

Obszar Strategiczny nr 2 pt. „Racjonalne użytkowanie zasobów środowi-

ska.

Cel strategiczny nr 2/1. Rozwój energetyki odnawialnej, optymalne wykorzystanie jej zasobów i tworzenie rynku na nowe technologie.

Cel strategiczny nr 2/2. Zapewnienie najlepszej jakości gleb, rekultywacja terenów zdegradowanych głównie związanych z eksploatacją złóż ropy naftowej i gazu ziemnego, piasku, żwiru i kruszyw naturalnych w celu ich włączenia do zagospodarowania (zalesienia, zakrzewienia, uprawa) oraz racjonalne wykorzystanie ziemi (w tym rozwój rolnictwa ekologicznego).

Cel strategiczny nr 2/3. Ochrona kopalin, ich racjonalne wykorzystanie łącznie z wykorzystaniem kopalin towarzyszących.

Cel strategiczny nr 2/4. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów oraz regulacja lesistości.

Obszar Strategiczny nr 3, pt. „Współpraca z sąsiednimi gminami”.

Obszar Strategiczny nr 4, pt. „Edukacja ekologiczna, dostęp do informacji i poszerzanie dialogu społecznego”.

3.3. POPRAWA JAKOŚCI I OCHRONA ZASOBÓW ŚRODOWISKA - OBSZAR STRATEGICZNY nr 1.

3.3.1. Ochrona i kształtowanie stosunków wodnych - cel strategiczny nr 1/1.

3.3.1.1. Informacje ogólne.

Cel ten zakłada zapewnienie najlepszej jakości wód, w tym utrzymanie ilości wody na poziomie zapewniającym równowagę biologiczną i ochronę przed powodzią. Oznacza to, że:

- 1) wody powierzchniowe i podziemne powinny pozostawać w stanie ukształtowanym przez przyrodę i jednocześnie, na wyznaczonych odcinkach lub akwenach być przydatne do: wykorzystania w zbiorowym zaopatrzeniu w wodę do picia, celów kąpielowych, bytowania ryb łososiowatych lub przynajmniej karpowatych - cel ten powinien być osiągnięty do 2014 r,
- 2) należy zapewnić co najmniej 75% poziom usuwania biogenów w wodach powierzchniowych,
- 3) należy dokonać modernizacji, rozbudowy i budowy systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków,
- 4) należy dążyć do zwiększenia stopnia zabezpieczenia przed powodzią.

3.3.1.2. Uwarunkowania prawne.

Główną regulacją prawną wynikającą z prawa polskiego, odnoszącą się do szeroko rozumianych zagadnień gospodarki wodnej i ochrony wód są ustawy: „Prawo wodne” z dnia 18 lipca 2001 oraz „Prawo ochrony środowiska” z dnia 27 kwietnia 2001 r. oraz szereg rozporządzeń wykonawczych do wymienionych ustaw (z późniejszymi zmianami).

Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. **Prawo wodne** (Dz. U. Nr 115 poz. 1229) z późniejszymi zmianami reguluje gospodarowanie wodami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności kształtowanie i ochronę zasobów wodnych, korzystanie z wód oraz zarządzanie zasobami wodnymi. Zakłada, że gospodarowanie wodami jest prowadzone z zachowaniem zasady racjonalnego i całościowego traktowania zasobów wód powierzchniowych i podziemnych, z uwzględnieniem ich ilości i jakości. Gospodarowanie wodami uwzględnia zasadę wspólnych interesów i jest realizowane przez współpracę administracji publicznej, użytkowników wód i przedstawicieli lokalnych społeczności tak, aby uzyskać maksymalne korzyści społeczne. Ustawa ostatecznie wprowadza i reguluje zasady zlewniowego zarządzania gospodarką wodną poprzez utworzenie dwóch regionów wodnych

dla dorzeczy Odry i Wisły oraz ustanowienie dla nich administracji – regionalnych zarządów gospodarki wodnej (RZGW). Uwzględnione zostały również szczegółowe rozwiązania dotyczące:

- zintegrowanej ochrony przed zanieczyszczeniami,
- oczyszczania ścieków komunalnych,
- ochrony wód przed zanieczyszczeniami azotanami ze źródeł rolniczych.

Istotne z punktu widzenia niniejszego Programu są zapisy nakładające na aglomeracje, o równoważnej liczbie mieszkańców powyżej 2000, obowiązek wyposażenia się w sieci kanalizacyjne dla ścieków komunalnych zakończone oczyszczalniami ścieków, zgodnie z ustaleniami krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych. Obowiązek ten aglomeracje zrealizują:

- do dnia 31 grudnia 2015 r., w przypadku aglomeracji o równoważnej liczbie mieszkańców od 2 000 do 15 000,
- do dnia 31 grudnia 2010 r., w przypadku aglomeracji o równoważnej liczbie mieszkańców powyżej 15 000.

Oдноśnie do zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł rolniczych, dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej określi, w drodze rozporządzenia, wody powierzchniowe i podziemne wrażliwe na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszary szczególnie narażone, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć.

Ponadto Rozporządzenie Ministra Środowiska wprowadza obowiązek opracowania programów działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych i określa wymagania, jakim powinny one odpowiadać. Na mocy nowej ustawy zmianie ulegnie również sposób prowadzenia i wyników monitoringu wód.

Wydane zostało rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz substancji szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. Nr 212 poz. 1799).

Głównym narzędziem realizowania polityki gospodarki wodnej w rejonach zlewniowych będą „warunki korzystania z wód dorzecza”.

Warunki korzystania z wód regionu wodnego obejmują:

- 1) aktualny stan ilościowy i jakościowy zasobów wód powierzchniowych i podziemnych regionu wodnego oraz aktualny stan ekosystemów wodnych i od

- wody zależnych, wynikający z dotychczasowego użytkowania zasobów wodnych i gospodarki przestrzennej,
- 2) perspektywiczny stan ilościowy i jakościowy zasobów wód powierzchniowych i podziemnych oraz perspektywiczny stan ekosystemów wodnych i od wody zależnych na obszarze regionu wodnego,
 - 3) wymagania dotyczące jakości wody,
 - 4) ustalenia planów zagospodarowania przestrzennego,
 - 5) ustalenia zawarte w dokumentacji hydrogeologicznej szczególnie dotyczącej określenia zasobów wód podziemnych oraz wyznaczenia głównych zbiorników wód podziemnych,
 - 6) ustalenia zawarte w obowiązujących pozwoleniach wodnoprawnych – z uwzględnieniem podziału na zlewnie.

Warunki korzystania z wód regionu wodnego mogą określać ograniczenia w korzystaniu z wód regionu lub jego części, w zakresie:

- 1) pobierania wód powierzchniowych lub podziemnych,
- 2) wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi,
- 3) wprowadzania substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego do wód, ziemi lub urządzeń kanalizacyjnych,
- 4) lokalizowania nowych urządzeń wodnych.

Działania na rzecz zwiększenia pojemności zbiorników wodnych, regulacji stosunków wodnych, zwiększenie stopnia zabezpieczenia przed powodzią oraz dostosowanie sposobu zarządzania zasobami wodnymi w regionach i dorzeczach wynikają z prawa wodnego i dyrektywy 2000/60/EC Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. w sprawie ustanowienia ram dla działalności Wspólnoty w zakresie polityki wodnej. Ochronę przed powodzią oraz suszą prowadzi się zgodnie z planami ochrony przeciwpowodziowej oraz przeciwdziałania skutkom suszy na obszarze państwa. Dla obszarów nieobwałowanych narażonych na niebezpieczeństwo powodzi dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej sporządza studium określające w szczególności granice obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią, uwzględniające częstotliwość występowania powodzi, ukształtowanie dolin rzecznych i tarasów zalewowych, strefę przepływu wezbrań powodziowych, tereny zagrożone osuwiskami skarp lub zboczy, tereny depresyjne oraz bezodpływowe. Obszary, o których mowa w ust. 1 pkt 2, może określić, w

drodze rozporządzenia, minister właściwy do spraw gospodarki wodnej w porozumieniu z ministrami właściwymi do spraw: administracji publicznej, spraw wewnętrznych, gospodarki morskiej oraz rozwoju wsi. Obszary, o których mowa w art. 82 ust. 1 i 2, uwzględnia się przy sporządzaniu planu zagospodarowania przestrzennego województwa, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego oraz decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

3.3.1.3. Proponowane działania.

Dla realizacji ochrony i poprawy jakości wód, zmniejszenia wodochłonności, ochrony przed powodzią i kształtowania stosunków wodnych na terenie gminy Wielopole Skrzyńskie przyjmuje się do realizacji następujące działania;

- ograniczenia emisji zanieczyszczeń ze źródeł punktowych: przemysłowych i wiejskich (osiągnięcie co najmniej 75% poziomu usuwania biogenów ze ścieków komunalnych, zaprzestanie odprowadzania substancji niebezpiecznych i ograniczenie zrzutów pozostałych substancji tego typu),
- zmniejszenie ładunku zanieczyszczenia pochodzących ze źródeł przestrzennych (rozproszonych), trafiających do wód wraz ze spływami powierzchniowymi (przede wszystkim z terenów rolnych oraz terenów zurbanizowanych),
- zaspokojenie zapotrzebowania ludności na odpowiednią jakościowo wodę do picia poprzez modernizacje ujęć, stacji uzdatniania wody zgodnie z wymogami nowych przepisów, modernizacje, budowę i rozbudowę sieci wodociągowej, systemów kanalizacji zbiorczej; ochronę ujęć wód oraz ustanawianie stref ochronnych sanitarnych dla ujęć,
- zmniejszenie wodochłonności przemysłu,
- zapewnienie bezpieczeństwa powodziowego na terenie gminy,
- zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wody poprzez budowę zbiorników dużej i małej retencji,
- prawidłowe ukształtowanie stosunków wodnych na obszarach intensywnie użytkowanych przez człowieka.

W wyniku wzrostu intensywności produkcji rolnej, a także jej koncentracji, wzrasta zanieczyszczenie środowiska pochodzące z działalności rolniczej. Z powierzchni uprawnych do rzek, a także do wód gruntowych przenikają związki azotu i fosforu (powodujące eutrofi-

zając wód powierzchniowych) i pozostałości po chemicznych środkach ochrony roślin. Zanieczyszczenia te zwane są zanieczyszczeniami obszarowymi. Oprócz zanieczyszczeń obszarowych, na stan wód oddziałują tzw. zanieczyszczenia punktowe pochodzące z działalności rolniczej: składowiska obornika, odchody zwierzęce płynne (gnojówka). Rozwój rolnictwa i poprawa jakości życia mieszkańców wsi, przy równoczesnej ochronie środowiska, wymaga stworzenia właściwej infrastruktury technicznej, zwłaszcza kanalizacji i oczyszczalni ścieków, obiektów gospodarki odpadami, sieci wodociągowej. Rozwój i poprawa infrastruktury obszarów wiejskich ma szczególne znaczenie w świetle integracji z Unią Europejską i możliwości uzyskania wsparcia finansowego (np. program SAPARD). Należy szukać rozwiązań zmierzających do ograniczenia w rolnictwie związków biogennych. m.in. powinny zostać opracowane i stosowane przepisy korespondujące z dyrektywą 91/676/EWG o ochronie wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych.

Dyrektywa ta nakłada na państwa członkowskie opracowania co najmniej jednego kodeksu dobrej praktyki rolniczej, który musi być propagowany na terenie całego kraju. W nadchodzących latach wiele gospodarstw zmieni metodę swej produkcji w kierunku rolnictwa ekologicznego, które ma większą szansę zbytu swoich produktów w krajach Unii Europejskiej, niż gospodarstwa duże, zużywające znaczne ilości nawozów i środków ochrony roślin. Aby tak się stało, należy przewidzieć rekompensaty dla rolników z tytułu strat w ich dochodach, wynikających z inwestycji ponoszonych w okresie dostosowywania gospodarstw do produkcji ekologicznej. Integrowana produkcja i obowiązek atestacji sprzętu ochrony roślin oraz kontrola stosowania środków ochrony roślin (przestrzeganie okresu karencji i prewencji) przyczynią się do zapewnienia zrównoważonego rozwoju rolnictwa.

Kierunki działań w produkcji rolnej:

- ograniczenie zanieczyszczeń azotowych pochodzących z rolnictwa (głównie: budowa nowoczesnych stanowisk do składowania obornika i zbiorników na gnojówkę w gospodarstwach rolnych),
- wprowadzanie i wspieranie rolnictwa ekologicznego,
- preferowanie użytkowania łąkowego, ochrona, restytucja i właściwe kształtowanie pasów roślinności wzdłuż brzegów cieków wodnych

- budowa deszczowni na terenach o intensywnej produkcji roślinnej, z uwzględnieniem wymogów ochrony biotopów wilgotnych i podmokłych.

W gminie prawie 100% potrzeb bytowo-gospodarczych i przemysłowych zaspokajają wody z ujęć „grawitacyjnych”. W celu zapewnienia odbiorcom odpowiedniej jakości wody niezbędna jest wymiana i modernizacja istniejących sieci wodociągowych oraz modernizacja ujęć wody, a jednocześnie budowa nowych. Istotne będą działania dotyczące ochrony ujęć wód oraz ustanawianie stref ochronnych sanitarnych dla ujęć.

Niedobór zbiorników wodnych powoduje z jednej strony częste i groźne powodzie, z drugiej deficyt wody w rzekach w okresach niżówkowych. Zapewnienie bezpieczeństwa powodziowego i zwiększenie zasobów dyspozycyjnych będzie miało charakter długofalowy.

3.3.1.4. Wykaz przedsięwzięć i zadań.

Budowa systemu oczyszczania ścieków sanitarnych;

1. „Kanalizacja – Wielopole Skrzyńskie” – budowa gminnej oczyszczalni ścieków o przepustowości $Q_{\text{śred}} = \text{ca } 1500,0 \text{ m}^3/\text{d}$ i budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach: Wielopole Skrzyńskie, Brzeziny, Nawsie i Glinik.
2. „Kanalizacja – Broniszów” - budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Broniszów.
3. Partycypacja w kosztach budowy oczyszczalni ścieków na terenie gminy Ropczyce.

Budowa systemu zaopatrzenia w wodę;

1. „Wodociąg – Grawitacja” – modernizacja sieci wodociągowej w miejscowości Wielopole Skrzyńskie.

Budowa zbiorników retencyjnych:

1. zbiornik dużej retencji „Ropczyce” obejmujący swym zasięgiem w gminie Ropczyce wsie Łączki Kucharskie i Niedźwiadę (z tamą piętrzącą w Łączkach Kucharskich) oraz w gminie Wielopole Skrzyńskie wsie Broniszów i Glinik; parametry zbiornika: pojemność – 19 hm^3 , powierzchnia ok. 430 ha, max poziom piętrzenia ok. 238,5 m;
2. zbiornik „małej retencji” w Wielopolu - Nowej Wsi na potoku Liwek w zlewni rzeki Wisłoka, o pojemności $300\,000 \text{ m}^3$ i powierzchni ok. 10 ha;
3. zbiornik „małej retencji” we wsi Brzeziny – Nowa Wieś, na bezimiennym dopływie rzeki Brzezinka;

4. zbiornik „małej retencji” w Wielopolu – Rzegocin-Południe, na bezimiennym dopływie rzeki Brzezinka;
5. zbiornik „małej retencji” w Wielopolu – Rzegocin-Północ, na bezimiennym dopływie rzeki Wielopolka.

3.3.2 Gospodarka odpadami - cel strategiczny nr.1/2 .

Został szczegółowo opisany w „Planie gospodarki odpadami dla gminy Wielopole Skrzyńskie”.

3.3.3 Ochrona przed hałasem - cel strategiczny nr.1/3.

Zgodnie z polityką ekologiczną na obszarze województwa przyjęto 2 podstawowe cele długookresowe do 2010 r.:

- **Cel nr 1/3.1.** Zmniejszenie skali narażenia mieszkańców na nadmierny, ponadnormatywny poziom hałasu, o największym zasięgu przestrzennym, emitowanego przede wszystkim przez środki transportu.
- **Cel nr 1/3.2** Niedopuszczanie do pogorszenia klimatu akustycznego na obszarach, gdzie sytuacja akustyczna jest korzystna.

Kierunki działań w zakresie realizacji celów długookresowych

W Programie kierunki działań w zakresie ochrony przed hałasem zostały sformułowane dla następujących zagadnień:

- zarządzanie ochroną przed hałasem,
- ochrona przed hałasem komunikacyjnym,
- ochrona przed hałasem przemysłowym.

Przedmiotem szerszych rozważań jest ochrona przed hałasem drogowym, z uwagi na rolę jaką odgrywa w zagrożeniu środowiska. Działania w zakresie ochrony przed hałasem są przy tym komplementarne w stosunku do takich zadań jak unowocześnianie środków transportu, infrastruktury transportowej, i organizacji transportu.

Działania inwestycyjne ograniczające oddziaływanie hałasu obejmują: budowę ekranów akustycznych przy szlakach transporowych, instalację urządzeń antywibracyjnych modernizację technologii w przemyśle w celu zmniejszenia hałaśliwości wytwarzanych wyrobów. Jeżeli zakłady zostały zobligowane w formie decyzji administracyjnych (decyzja o dopuszczalnej emisji hałasu) do ograniczenia uciążliwości, w pierwszej kolejności podejmuje

się działania polegające na redukcji emisji hałasu (zmiany technologiczne, poprawa stanu technicznego urządzeń itp.). W przypadkach, gdy nie przynosi to pożądanego efektu podejmuje się działania zmniejszające uciążliwość dla środowiska (osłony, ekrany, obudowa biologiczna).

3.3.4 Ochrona przed polami elektromagnetycznymi – cel strategiczny nr 1/ 4.

Celem długoterminowym powinien być rozwój systemów elektroenergetycznych i teleinformatycznych zapewniających odpowiednią jakość i pewność obsługi przy respektowaniu ekonomiki przyjmowanych rozwiązań i maksymalnej ochrony przed działaniem emitowanych pól elektromagnetycznych oraz ograniczenie i kontrola emisji do środowiska promieniowania niejonizującego.

Strategia działania dla osiągnięcia zamierzonych celów;

- wdrażanie szeroko rozumianej oszczędności użytkowania energii elektrycznej
- stosowanie w wykonawstwie materiałów i technologii zapewniających poprawę bezpieczeństwa przeciw porażeniowemu, miniaturyzację urządzeń i poprawę estetyki konstrukcji
- modernizację wyeksploatowanych urządzeń i sieci celem dostosowania ich parametrów technicznych i eksploatacyjnych do obowiązujących standardów
- przestrzeganie wyznaczonych stref ochronnych zabezpieczających ludzi przed szkodliwym działaniem pól elektromagnetycznych

Ważnym zadaniem służącym realizacji tego celu będzie uwzględnianie w opracowaniach zagospodarowanie przestrzennego dokładnej inwentaryzacji źródeł emisji oraz wyznaczanie zgodnych z przepisami stref ochronnych od projektowanych emitorów oraz propozycje takich ich lokalizacji, by były jak najmniej konfliktowe z otaczającą przestrzenią.

Konieczne jest również prowadzenie badań pozwalających na ocenę skali zagrożeń promieniowaniem i metodami ich ograniczania oraz wspieranie rozwoju niekonwencjonalnych źródeł energii lokalizowanych w pobliżu odbiorcy celem eliminacji długich ciągów zasilających.

3.3.5 Ograniczenie zanieczyszczeń powietrza i przeciwdziałanie zmianom klimatu – cel nr strategiczny 1/5.

Dyrektywy Unii Europejskiej w tym Dyrektywa 96/62/EC z 27.09.1996 określają wymagania dotyczące oceny i zarządzania jakością powietrza. Dyrektywy tworzą zasady i

mechanizmy działań, które mają na celu planowanie poprawy jakości powietrza na obszarach, gdzie nie spełnia ona wymaganych kryteriów oraz utrzymywanie jakości powietrza na obszarach, gdzie jest ona wystarczająca.

Ocenę jakości powietrza przeprowadza się co roku w strefach obejmujących np. obszar powiatu. Na podstawie danych WIOŚ powiat ropczycko-sędziszowski posiada III klasę czystości powietrza pod względem zanieczyszczenia dwutlenkiem węgla, dwutlenkiem azotu, ołowiem, tlenkiem węgla, natomiast II klasę pod względem zanieczyszczenia powietrza benzenem i I klasę zanieczyszczenia pyłem zawieszonym. Ocena nie wykazuje konieczności prowadzenia intensywnych pomiarów na wysokim poziomie nie mniej zgodnie z dyrektywą unijną należy utrzymywać jakość powietrza na obszarze gdzie jest ona wystarczająca. Na terenie powiatu zanieczyszczenia powietrza koncentrują się głównie w miastach Ropczyce i Sędziszów Młp. Problem tzw. niskiej emisji pochodzącej z ogrzewania pomieszczeń jest problemem lokalnym każdej miejscowości.

Poważnym problemem natomiast jest emisja ze źródeł mobilnych, tym bardziej, że zanieczyszczenia emitowane przez pojazdy, nie tylko bezpośrednio pogarszają jakość powietrza w rejonach o intensywnym ruchu drogowym, ale także biorą udział w reakcjach fotochemicznych zachodzących w atmosferze.

Działania w zakresie ochrony powietrza obejmują:

- modernizację obiektów użyteczności publicznej w zakresie zmiany źródeł energii cieplnej. Zmiany w kotłowniach polegałyby na eliminowaniu kotłów opalanych paliwem tradycyjnym (węgiel, koks) na rzecz źródeł gdzie paliwem są substancje emitujące znacznie mniej zanieczyszczeń np. gaz ziemny,
- edukację ekologiczną poprzez rozmieszczanie ogłoszeń i ulotek o obowiązujących wymaganiach w zakresie spalania (np. zakaz spalania odpadów na powierzchni ziemi) oraz o skutkach ekologicznych i zdrowotnych spalania niektórych rodzajów odpadów w kotłowniach (piecach) domowych (emisja rakotwórczych i mutagennych substancji do środowiska w tym dioksyn i furanów),
- systematyczną poprawę nawierzchni dróg gminnych co przyczyni się do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń transportowych (wynikających ze spalania paliw, ścierania opon czy innych części emitujących pyły np. azbestowe do środowiska),
- likwidację i uprzątnięcie dzikich wysypisk.

3.3.6 Przeciwdziałanie poważnym awariom – cel strategiczny nr 1/6.

3.3.6.1. Cele średniookresowe

- **Cel nr 1/6.1** Przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym.
- **Cel nr 1/6.2.** Zwiększenie bezpieczeństwa ruchu pojazdów z ładunkami niebezpiecznymi na terenie gminy.
- **Cel nr 1/6.3.** Podniesienie świadomości społecznej w zakresie bezpieczeństwa biologicznego.

Działania w zakresie realizacji celów średniookresowych:

- 1) wzmożone kontrole pojazdów przewożących materiały niebezpieczne prowadzone odpowiednio powołane do tego służby,
- 2) przygotowanie parkingów i zjazdów na bezpieczne zatrzymanie pojazdów, a w przypadku awarii na ich odholowanie i zabezpieczenie,

3.3.6.2. Cele krótkookresowe

- **Cel nr 1/6.1.** Zapewnienie bezpieczeństwa w zakresie ochrony życia i mienia.
- **Cel nr 1/6.2** Poprawa infrastruktury przeciwpożarowej i ratownictwa ekologicznego.

Działania w zakresie realizacji celu krótkookresowego:

- 1) rozbudowa i modernizacja systemu wczesnego ostrzegania w zakresie ochrony przeciwpowodziowej (m.in. opracowanie i stosowanie procedur postępowania w sytuacji zagrożenia),
- 2) modernizacja i stała poprawa wyposażenia jednostek ratownictwa ekologicznego,
- 3) techniczne i organizacyjne wspieranie służb odpowiedzialnych za zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego (w tym chemicznego i biologicznego),
- 4) ujednoczenie systemu alarmowania,

3.3.7 Ochrona przyrody i krajobrazu – cel strategiczny nr 1/7

Działania prowadzone w ramach celu,:

1. Utrzymanie istniejących i powołanie nowych obszarów i obiektów prawnie chronionej przyrody i krajobrazu w tym:
 - „Czarnorzecko – Strzyżowski Park Krajobrazowy” wraz z otuliną usytuowany w południowo-zachodniej części gminy i obejmujący miejscowość Brzeziny;

- „Strzyżowsko – Sędziszowski Obszar Chronionego Krajobrazu”, usytuowany w północno-wschodniej części gminy i obejmujący część miejscowości Nawsie Górne;
 - „Czarnorzecki Obszar Chronionego Krajobrazu” usytuowany w południowej części gminy
 - południowo - zachodnią część wsi Brzeziny obejmuje obszar programu krajowego „Natura 2000”
 - poszerzenie na teren gminy „Obszaru Chronionego Krajobrazu Pogórza Strzyżowskiego”
 - utworzenie w południowo – zachodniej części wsi Brzeziny rezerwatu przyrody (sąsiedztwo rezerwatu przyrody „Góra Ropczycka”)
2. Zachowanie i wzbogacanie istniejących oraz odtwarzanie zanikłych elementów różnorodności biologicznej, w tym renaturalizacja cennych ekosystemów i siedlisk.
 3. Ochrona dolin rzecznych i innych korytarzy ekologicznych, zwłaszcza o znaczeniu ponadlokalnym.
 4. Usuwanie lub ograniczanie aktualnych i potencjalnych zagrożeń dla zachowania różnorodności biologicznej.
 5. Wspieranie działalności lokalnych proekologicznych organizacji pozarządowych i ruchów społecznych działających na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego w gminie.
 6. Realizacja programu wprowadzania zadrzewień i zakrzaczeń śródpolnych.
 7. Realizacja programów ochrony rzadkich i zagrożonych gatunków oraz tradycyjnego krajobrazu rolniczego na istniejących i projektowanych obszarach objętych prawną ochroną przyrody.
 8. Kontrola pozyskiwania zasobów przyrodniczych z ich naturalnych siedlisk.
 9. Bieżąca ochrona walorów przyrodniczych parków narodowych, krajobrazowych, rezerwatów, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, użytków ekologicznych, pomników przyrody.
 10. Opracowanie i wdrażanie programów ochrony terenów zieleni w gminie.
 11. Podnoszenie świadomości ekologicznej lokalnych społeczności.

12. Optymalne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój zaplecza turystyczno-rekreacyjnego przy pełnej ochronie przyrody i krajobrazu kulturowego.
13. Utrzymanie urozmaiconego krajobrazu rolniczego, zachowanie tradycyjnych praktyk gospodarczych na obszarach przyrodniczo cennych oraz rozwój form rolnictwa stosujących metody produkcji nie naruszających równowagi przyrodniczej, przede wszystkim rolnictwa ekologicznego.

3.4. RACJONALNE UŻYTKOWANIE ZASOBÓW ŚRODOWISKA OBSZAR STRATEGICZNY nr 2.

3.4.1. Rozwój energii odnawialnej - cel strategiczny 2/1

Osiągnięcie w bilansie paliwowo energetycznym planowanego poziomu produkcji energii ze źródeł odnawialnych 7,5 % w roku 2010, 14 % w roku 2020.

Strategia działań;

- włączenie problematyki energii odnawialnej do planów zagospodarowania przestrzennego i planów rozwoju regionalnego.
- wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnych oraz pomoc dla wprowadzenia bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii.

3.4.2. Ochrona gleb i ziemi oraz rekultywacja terenów zdegradowanych – cel strategiczny 2/2.

Zamierzenia programowe;

1. ograniczenie zanieczyszczeń związanych z niewłaściwym stosowaniem nawozów mineralnych i środków ochrony roślin,
2. prowadzenie rolnictwa ekologicznego,
3. fitomelioracyjne zagospodarowanie terenów podlegających erozji (wodnej lub wietrznej),
4. kontrole rekultywacji terenów wyrobiskowych piasku,
5. właściwe rozmieszczenie kontenerów na odpady i wzrost świadomości ekologicznej, likwidacja dzikich wysypisk.

3.4.3. Ochrona kopalni – cel strategiczny – 2/3.

Realizacja celu ma za zadanie;

- racjonalne gospodarowanie zasobami kopalni,

- kompleksowe ich wykorzystanie, łącznie z wykorzystaniem kopalń towarzyszących,
- ograniczenie negatywnych skutków wydobycia kopalń,
- rekultywacją terenów poeksploatacyjnych.

3.4.4. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów – cel strategiczny 2/4

Cele do osiągnięcia;

- jakościowa poprawa struktury i kondycji lasów,
- zwiększenie stopnia wykorzystania lokalnego surowca drzewnego,
- przystosowanie terenów leśnych dla potrzeb turystyki.

Strategia działania dla osiągnięcia zamierzonego celu:

- zwiększenie zalesienia nieużytków i gleb o niskiej bonitacji odpowiednio dobranymi gatunkami nasadzeń,
- pełne wykorzystanie dotacji państwowych na zalesienia i poprawę jakości lasów,
- pomoc w zakresie zakupu wartościowych gatunków drzew dla osób i podmiotów podejmujących się zalesiania,
- rozwinięcie sieci punktów skupu runa leśnego,
- stosowanie preferencji dla podmiotów wysoko przetwarzających surowiec drzewny,
- utrzymywanie i oznakowanie ścieżek leśnych, szlaków turystycznych, placów postojowych.

3.5. WSPÓŁPRACA Z SĄSIEDNIMI GMINAMI – OBSZAR STRATEGICZNY nr 3.

Realizacja „Obszaru Strategicznego 3” ma za zadanie:

- wymianę informacji o środowisku i działaniach podejmowanych na rzecz poprawy jego stanu,
- współpracy przy opracowywaniu i realizacji projektów ponadlokalnych i ubiegania się o środki pomocowe na rzecz ich realizacji,
- współpracy w zakresie turystyki.

3.6. EDUKACJA EKOLOGICZNA, DOSTĘP DO INFORMACJI I POSZERZANIE DIALOGU SPOŁECZNEGO

OBSZAR STRATEGICZNY nr 4.

Realizacja „Obszaru Strategicznego 4” ma za zadanie;

- wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców gminy,
- łatwy dostęp do informacji z możliwością wypowiedzi na tematy dotyczące środowiska na terenie gminy ,
- promowanie proekologicznych zachowań,
- aktywizowanie społeczności lokalnych,

4. SYSTEM ZARZĄDZANA PROGRAMEM

4.1. DZIAŁANIA PRZYGOTOWAWCZE, REALIZACYJNE I KONTROLNE

Organem odpowiedzialnym za wdrażanie i koordynację działań określonych w „Programie” jest Wójt Gminy w Wielopolu Skrzyńskim. Zapewnia on spójność pomiędzy wszystkimi programami działającymi w gminie i umożliwia efektywne wykorzystanie środków finansowych i technicznych. Program realizowany będzie przez wszystkie jednostki odpowiedzialne za ochronę środowiska w gminie w oparciu o aktualne dostępne instrumenty: prawno-administracyjne, finansowe, ekonomiczno-rynkowe oraz informacyjno-edukacyjne.

Kontrola wdrażania „Programu” i ocena jego realizacji prowadzona będzie przez monitoring:

- środowiska w zakresie stanu środowiska – gromadzenie i przetwarzanie informacji o środowisku i jego ochronie. W najbliższych latach jednym z ważniejszych działań w tej dziedzinie będzie zmiana systemu monitorowania i dostosowanie monitoringu środowiska do zakresu określonych w przepisach prawnych i dyrektywach UE,
- wdrażania i realizacji „Programu” – dotyczyć będzie określania stopnia realizacji przyjętych celów, oceny realizacji programów i projektów inwestycyjnych oraz określenie stopnia rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami z określeniem przyczyn tych rozbieżności.
- skutków realizacji „Programu” – realizowany przez ocenę poprawy jakości środowiska, aktywności i reakcji społeczeństwa, kontrolę i ocenę wskaźników dotyczących stopnia poprawy jakości środowiska wg dziedzin, stopnia zużywanej energii, materiałów, wody i wytwarzanych odpadów w przeliczeniu na miesz-

kańca lub wielkość produkcji,

Wójt Gminy co 2 lata sporządzać będzie raporty z wykonania zadań „Programu”. Ocenie „Programu” będzie służyło monitorowanie, w cyklu dwuletnim, stopnia wykonania zadań realizowanych przez władze gminy. Raporty i ocena „Programu” będą podstawą do aktualizacji strategii ochrony i poprawy stanu środowiska, która winna odbywać się przynajmniej co 4 lata.

Zarządzanie, realizacja i kontrola „Programu” na poziomie gminy, prowadzone będą przez administrację rządową, samorządową oraz przez instytucje (poprzez instrumenty określone ustawami) a w szczególności:

- 1) Radę Gminy, wdrażającą i koordynującą działania określone w „Programie”,
- 2) Starostę Powiatu oraz podległe mu służby dysponujące instrumentami prawnymi (decyzje, zezwolenia, uzgadnianie, koncesje, kontrola, monitoring, nadzór, publiczne rejestry),
- 3) instytucje finansujące zadania ochrony środowiska
- 4) administrację niezespoloną :
 - Regionalne Zarządy Gospodarki Wodnej w Krakowie,
 - Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego
 - Zarząd Parków Krajobrazowych w Przemysłu
 - Regionalne Dyrekcje Lasów Państwowych .

Organizacje pozarządowe wspomagać będą realizację programu, głównie w zakresie podnoszenia świadomości ekologicznej natomiast placówki badawcze i szkoleniowe w zakresie edukacji ekologicznej i postępu technicznego.

Na poziomie **gminnym** Program realizowany będzie przez Wójta. Na tym poziomie nastąpi lokalizacja przedsięwzięć ochrony środowiska. Również przedsiębiorstwa i podmioty gospodarcze, przypisane do konkretnej gminy w znacznej części będą finansowały zadania związane z wprowadzeniem systemów zarządzania środowiskiem na poziomie przedsiębiorstw, najlepszych dostępnych technologii, ograniczeniem odpadowości, materiałochłonności, energochłonności, i zmniejszeniem zużycia wody. Na poziomie gminnym realizowane będą zadania dotyczące ochrony zasobów wód podziemnych głównie na terenach deficytowych.

4.2. UWARUNKOWANIA REALIZACJI PROGRAMU

Warunkiem realizacji Programu będzie przede wszystkim współpraca pomiędzy partnerami różnych szczebli decyzyjnych i środowisk odpowiedzialnych za stan środowiska

w gminie Wielopole Skrzyńskie. Duży wpływ na realizację „Programu” będzie miała dynamika rozwoju i zmian w strefie gospodarczej, przestrzennej oraz społecznej. Ocena powyższych uwarunkowań będzie służyła do weryfikacji przyjętych założeń, celów i sposobów ich realizacji oraz ustalonych priorytetów.

Analiza przyczyn rozbieżności pomiędzy założonymi celami i działaniami a ich realizacją oraz weryfikacja kosztów wdrażania „Programu” powinna uwzględniać trudne do oszacowania na etapie :

- możliwości pozyskiwania terenów pod realizację projektów,
- możliwości do pozyskiwania przez inwestorów środków finansowych,
- możliwości kredytowe gmin i przedsiębiorstw
- ograniczenia finansowe wynikające z konieczności przeznaczenia środków finansowych na zaspokojenie innych potrzeb,
- stopień zaangażowania instytucji odpowiedzialnych za realizację zadań,
- aktualne priorytety określone w dokumentach rządowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych.

5. KOSZTY I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

5.1 ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

5.1.1 Krajowe źródła finansowania „Programu”.

Fundusze ekologiczne

Zasady funkcjonowania funduszy określa ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz.627 z późniejszymi zmianami). Szczegółowe zasady gospodarki finansowej NFOŚ i GW oraz wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, określa Ustawa z dnia 3 października 2003 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 03.190.1865 z dnia 7 listopada 2003).

Fundusze ekologiczne funkcjonują obecnie na następujących poziomach administracji:

- na poziomie krajowym - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚ i GW),
- na poziomie regionalnym - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie (WFOŚ i GW w Rzeszowie),

- na poziomie lokalnym bez osobowości prawnej powiatowe (PFOŚ i GW) i gminne (GFOŚ i GW) fundusze ochrony środowiska.

Gminne fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Środki gminnych funduszy przeznacza się na:

- 1) edukację ekologiczną oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju,
- 2) wspomaganie realizacji zadań państwowego monitoringu środowiska,
- 3) wspomaganie innych systemów kontrolnych i pomiarowych oraz badań stanu środowiska, a także systemów pomiarowych zużycia wody i ciepła,
- 4) realizowanie zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w tym instalacji lub urządzeń ochrony przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji wodnej,
- 5) przedsięwzięcia związane z ochroną przyrody, w tym urządzenie i utrzymanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień oraz parków,
- 6) przedsięwzięcia związane z gospodarką odpadami i ochrona powierzchni ziemi,
- 7) przedsięwzięcia związane z ochroną powietrza,
- 7a) przedsięwzięcia związane z ochroną wód,
- 8) profilaktykę zdrowotną dzieci na obszarach, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska,
- 9) wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz pomoc przy wprowadzeniu bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii,
- 10) wspieranie ekologicznych form transportu,
- 11) działania z zakresu rolnictwa ekologicznego bezpośrednio oddziałujące na stan gleby, powietrza i wód, w szczególności na prowadzenie gospodarstw rolnych produkujących metodami ekologicznymi położonych na obszarach szczególnie chronionych na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody,
- 12) inne zadania ustalone przez radę gminy, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska.

Powiatowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Środki powiatowych funduszy przeznacza się na wspomaganie działalności, o której mowa w art.406 pkt 1 – 11, oraz na inne zadania ustalone przez radę powiatu, służące ochro-

nie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

WFOŚ i GW udziela dotacji na dofinansowanie przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska na obszarze własnych województw oraz pożyczek preferencyjnych. W każdym województwie WFOŚ i GW przygotowują na wzór NFOŚ i GW listy zadań priorytetowych, które będą obowiązywać przy wyborze zadań do realizacji. Środki wojewódzkich funduszy przeznacza się na wspomaganie działalności, o której mowa w art. 406 pkt. 1-11, oraz na dofinansowywanie:

- 1) inwestycji ekologicznych realizowanych ze środków pochodzących z Unii Europejskiej oraz funduszy krajowych,
- 2) działań związanych z utrzymaniem i zachowaniem parków oraz ogrodów, będących przedmiotem ochrony na podstawie przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
- 3) badań, upowszechniania ich wyników, a także postępu technicznego w zakresie ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
- 4) opracowywania i wdrażania nowych technik i technologii, w szczególności dotyczących ograniczenia emisji i zużycia wody, a także efektywnego wykorzystania paliw,
- 5) działań na rzecz ochrony przyrody oraz zadań związanych ze zwiększaniem lesistości kraju,
- 6) działań polegających na zapobieganiu i likwidacji poważnych awarii i ich skutków,
- 7) zapobiegania lub usuwania skutków zanieczyszczenia środowiska, w przypadku, gdy nie można ustalić podmiotu za nie odpowiedzialnego,
- 8) innych zadań służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikających z zasady zrównoważonego rozwoju, ustalonych w planach działalności wojewódzkich funduszy, w tym na programy ochrony środowiska, programy ochrony powietrza, programy ochrony przed hałasem, plany gospodarki odpadami, plany działań krótkoterminowych, o których mowa w art. 92 ust.1 (Dz. U. 03.190.1865 z dnia 07.11.2003), a także na realizację powyższych planów i programów,
- 9) zadań związanych ze zwiększeniem lesistości kraju oraz zapobieganiem i likwidacją szkód w lasach spowodowanych przez czynniki biotyczne i abiotyczne,
- 10) opracowań planów ochrony obszarów objętych ochroną na podstawie ustawy o ochronie przyrody oraz prowadzenie monitoringu przyrodniczego,

- 11) działań, o których mowa w ustawie z dnia 8 czerwca 2001 r. o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia (Dz. U. 01. 73. 764 oraz Dz. U. 03.46.392), w tym pokrywanie kosztów sporządzania planów zalesień oraz kosztów sadzonek przekazanych rolnikom w celu zalesiania gruntów rolnych,
- 12) przeciwdziałania klęskom żywiołowym i likwidacji ich skutków dla środowiska,
- 13) działań polegających na zapobieganiu i likwidacji poważnych awarii i ich skutków.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Środki Narodowego Funduszu przeznacza się na wspomaganie działalności, o której mowa w art.406 pkt 1 –11 i art. 409 pkt 1 – 13, oraz na:

- 1) rozwój przemysłu produkcji środków technicznych i aparatury kontrolno-pomiarowej, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej,
- 2) rozwój specjalistycznego potencjału wykonawczego służącego realizacji inwestycji na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
- 3) rozwój sieci pomiarowych, laboratoriów i ośrodków przetwarzania informacji, służących badaniu stanu środowiska,
- 4) realizację kompleksowych programów badawczych, rozwojowych i wdrożeniowych służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej oraz programów edukacji ekologicznej,
- 5) wspomaganie realizacji wojewódzkich i ponadwojewódzkich programów ochrony środowiska, programów ochrony powietrza, programów ochrony przed hałasem, planów gospodarki odpadami oraz planów gospodarowania wodami,
- 6) realizację innych zadań służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikających z zasady zrównoważonego rozwoju, ustalonych w planie działalności Narodowego Funduszu,
- 7) środki Narodowego Funduszu można przeznaczyć, za zgodą ministra właściwego do spraw środowiska na wspieranie projektów inwestycji, o których wyżej mowa, poza granicami kraju,
- 8) przeznaczenie środków na finansowanie potrzeb geologii wymaga zasięgnięcia opinii ministra właściwego do spraw środowiska, na finansowanie potrzeb górnictwa – opinii ministra właściwego do spraw gospodarki oraz Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego.

Każdy Wnioskodawca może otrzymać pożyczkę i dotację ze środków Narodowego Funduszu, obecnie jedynie do 70 % kosztów inwestycyjnych przedsięwzięcia (najczęściej dotacja wynosi 50 %). W roku 2002 przy udzielaniu pożyczki stosowana była karencja 12

miesiące, liczona od określonego terminu wykonania przedsięwzięcia, a okres kredytowania został przedłużony z 10 do 15 lat.

Pożyczki, udzielane przez NFOŚ i GW oraz WFOŚ i GW mogą być częściowo umarżane, pod warunkiem terminowego wykonania zadań i osiągnięcia planowanych efektów.

Narodowy Fundusz oraz wojewódzkie fundusze mogą udostępniać środki finansowe bankom z przeznaczeniem na udzielanie kredytów, pożyczek lub dotacji na wskazane przez siebie programy i przedsięwzięcia z zakresu zadań ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz potrzeb geologii, a także dopłaty do oprocentowania udzielanych na ten cel preferencyjnych kredytów bankowych i pożyczek. Środki powierzone Narodowemu Funduszo- wi i wojewódzkim funduszom, pochodzące z pomocy zagranicznej, są wykorzystywane na dofinansowanie przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej zgodnie z umowami, na podstawie, których środki te przekazano, oraz zgodnie z procedurami obowiązującymi w tych funduszach.

Fundusze na szczeblach lokalnych i regionalnych będą konsolidowane z NFOŚ i GW w celu zabezpieczenia wkładu strony polskiej w inwestycje realizowane z pomocowych środków unijnych. Wszystkie obecne fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej (gminny, powiatowy, wojewódzki i centralny, czyli NFOŚ i GW) będą podporządkowane wykorzystaniu środków pomocowych Unii Europejskiej na cele ochrony środowiska.

Inne źródła finansowania ochrony środowiska ze źródeł krajowych.

Gminy i przedsiębiorstwa komunalne starają się w coraz większym stopniu wykorzystywać komercyjne środki finansowe przeznaczone na remonty, modernizacje i rozwój infrastruktury ochrony środowiska poprzez tworzenie bodźców i korzystnych warunków do przyciągania kapitału sektora prywatnego (min. udzielanie koncesji firmom prywatnym na budowę i eksploatację gminnej infrastruktury w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego).

Zasady dopuszczalności pomocy publicznej przeznaczonej na ochronę środowiska reguluje Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2002 r. (Dz. U. Nr 231, poz. 1938). Warunkiem udzielenia pomocy inwestycyjnej na ochronę środowiska będzie poniesienie określonych rozporządzeniem kosztów inwestycji przeznaczonych na:

- osiągnięcie poprawy stanu środowiska jeżeli nie zostały określone standardy ochrony środowiska lub osiągnięcie efektów wykraczające ponad obowiązujące standardy ochrony środowiska lub dostosowanie się do nowych standardów;

- dostosowanie istniejących lub nowych źródeł spalania paliw do standardów określonych w rozporządzeniu.

Maksymalna pomoc inwestycyjna może wynosić 30 % poniesionych kosztów.

Maksymalna pomoc inwestycyjna może wzrosnąć do 40 % w przypadku poniesienia kosztów na inwestycje związane z oszczędnością energii w przypadkach określonych rozporządzeniem. W ściśle określonych przypadkach pomoc ta może być zwiększona o 10 % lub nawet do 100 % poniesionych kosztów.

Regulowane są zasady pomocy przeznaczonej na:

- rekultywację gruntów,
- pomocy dla małych i średnich przedsiębiorców na usługi doradcze bezpośrednio związane z ochroną środowiska lub udziałem w targach i wystawach ekologicznych (max 50 %),
- rekompensat (ograniczenie do 5 lat) w związku ze wzrostem kosztów działalności w zakresie oszczędności energii, zagospodarowania odpadów, wytwarzaniem energii ze źródeł odnawialnych, wytwarzanie energii elektrycznej skojarzonej z wytwarzaniem ciepła,
- pomoc dla przedsiębiorców wytwarzających biomasę.

5.1.2. Pomoc strukturalna Unii Europejskiej

Realizację zadań własnych gminy można przewidzieć ze stosunkowo dużą dozą pewności. Jednak pełna ich realizacja zależeć będzie od dynamiki działań władz samorządowych. Realizacja zadań koordynowanych będzie w znacznej mierze uzależniona od stanu finansów Państwa i kondycji przedsiębiorstw, które będą musiały dostosować sposób i zakres korzystania ze środowiska do aktualnych standardów.

W kontekście zasad dofinansowania zadań związanych z ochroną środowiska zarówno przez instytucje krajowe, jak i dysponujące środkami Unii Europejskiej, najistotniejsza będzie możliwość zgromadzenia tzw. wkładu własnego w wysokości minimum 15 – 25% wartości zadania inwestycyjnego.

Większość samorządów gminnych bardzo poważnie traktuje szansę dofinansowania ich przedsięwzięć w obszarze ochrony środowiska z funduszy strukturalnych.

Szczegółowo analizują swoje potrzeby, szacują budżety oraz zdolność partycypacji w kosztach przez inne podmioty. Coraz dokładniej znane są im również cele zawarte w Narodowym Planie Rozwoju.

Narodowy Plan Rozwoju został przygotowany na podstawie wytycznych zawartych w Rozporządzeniu Rady Europy Nr 1260 z 21 czerwca 1999 r. (1260/99/WE).

Narodowy Plan Rozwoju na lata 2004 – 2006 określa cele priorytetowe działania oraz ramy instytucjonalne i finansowe działań strukturalnych państwa.

W ramach Narodowego Planu Rozwoju realizowanych będzie pięć osi rozwoju tj. grup programów krajowych i programów realizowanych z funduszy strukturalnych i funduszu spójności, realizujących główne cele:

1. oś rozwoju – Wspierania konkurencyjności przedsiębiorstw,
2. oś rozwoju - Rozwój zasobów ludzkich i zatrudnienia,
3. oś rozwoju - Tworzenie warunków dla zwiększenia poziomu inwestycji, promowanie zrównoważonego rozwoju i spójności przestrzennej,
4. oś rozwoju - Przekształcenia strukturalne w rolnictwie i rybołówstwie, rozwój obszarów wiejskich,
5. oś rozwoju - Wzmocnienie potencjału rozwojowego regionów i przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów.

Wsparcie Unii Europejskiej dla Polski w latach 2004 – 2006 będzie wdrażane za pomocą:

- pięciu sektorowych programów operacyjnych (SOP), dotyczących konkurencyjności gospodarki, rozwoju zasobów ludzkich, restrukturyzacji i modernizacji sektora żywnościowego oraz rozwoju obszarów wiejskich, rybołówstwa i przetwórstwa ryb, a także infrastruktury transportowej,
- Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR), zarządzanego na poziomie krajowym, ale wdrażanego w systemie zdecentralizowanym na poziomie wojewódzkim,
- programu operacyjnego pomocy technicznej, służącego pomocy we wdrażaniu funduszy strukturalnych na poziomie Podstaw Wsparcia Wspólnoty, oraz programów operacyjnych,
- strategii wykorzystania Funduszu Spójności, który nie należy do funduszy strukturalnych, ale realizuje założenia polityki strukturalnej UE.

Związek Gmin Wiejskich RP dokonał przeglądu funduszy strukturalnych na ochronę środowiska dostępnych w Polsce w latach 2004 – 2006 dla potrzeb gmin wiejskich i miejsko – wiejskich w celu wskazania najbardziej odpowiadających im potrzebom źródeł finansowania.

I. Sektorowy Program Operacyjny.

a) Sektorowy Program Operacyjny – Wzrost konkurencyjności gospodarki

Celem programu jest wsparcie działań prowadzących do wzrostu konkurencyjności polskiej gospodarki i zwiększających jej zdolność do funkcjonowania w warunkach otwartego rynku.

Priorytety Sektorowego Programu Operacyjnego – Wzrost konkurencyjności gospodarki obejmują między innymi:

1. budowę przemysłowych oczyszczalni ścieków,
2. gospodarkę odpadami niebezpiecznymi i przemysłowymi,
3. ochronę powietrza,
4. wprowadzenie najlepszych dostępnych technik (BAT),
5. wykorzystanie energii odnawialnej.

Priorytet 1.

Rozwój przedsiębiorczości i wzrost innowacyjności z wykorzystaniem instytucji otoczenia biznesu.

Działanie 1 Wzmocnienie instytucji wspierających działalność przedsiębiorstw.

Działanie 2 Wzmocnienie współpracy między sferą badawczo rozwojową a gospodarką.

Działanie 3 Rozwój systemu dostępu do informacji i usług publicznych on-line.

Priorytet 2.

Wzmocnienie pozycji konkurencyjnej przedsiębiorstw działających na Jednolitym Rynku Europejskim.

Działanie 1 Wsparcie konkurencyjności produktowej i technologicznej MSP.

Działanie 2 Wsparcie doradcze w zakresie zwiększenia konkurencyjności produktowej i technologicznej MSP.

Działanie 3 Wsparcie nowych inwestycji oraz promocji internacjonalizacji przedsiębiorstw.

Działanie 4 Wsparcie dla inwestycji w zakresie dostosowania przedsiębiorstw do wymogów ochrony środowiska.

b) Sektorowy Program Operacyjny – Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich.

Priorytet 1.

Wspieranie zmian i dostosowań w rolnictwie.

Działanie 1 Inwestycje w gospodarstwa rolne.

Działanie 2 Ułatwienie startu młodym rolnikom.

Działanie 3 Szkolenia.

Działanie 4 Wsparcie doradztwa rolniczego.

Działanie 5 Scalanie gruntów.

Działanie 6 Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi.

Priorytet 2.

Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich.

Działanie 1 Odnowa wsi oraz ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego.

Działanie 2 Różnicowanie działalności rolniczej i zbliżonej do rolnictwa w celu zapewnienia różnorodności działań lub alternatywnych źródeł dochodów.

Działanie 3 Rozwój i ulepszanie infrastruktury technicznej związanej z rolnictwem.

Działanie 4 Przywracanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego naturalną katastrofą i/lub pożarem oraz prowadzenie odpowiednich instrumentów zapobiegawczych.

Priorytet 3.

Rozwój i dostosowanie do norm UE przetwórstwa artykułów rolnych.

Działanie 1 Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych.

c) Sektorowy Program Operacyjny – rybołówstwo i przetwórstwo ryb.

Priorytety 1 i 2 pominięto ponieważ dotyczą rybołówstwa morskiego.

Priorytet 3

Ochrona i rozwój zasobów wodnych, chów i hodowla ryb, przetwórstwo i rynek rybny, rybołówstwo śródlądowe.

Działanie 1 Ochrona i rozwój zasobów wodnych.

Działanie 2 Chów i hodowla ryb.

Działanie 3 Rybacka infrastruktura portowa.

Działanie 4 Przetwórstwo i rynek rybny.

Działanie 5 Rybołówstwo śródlądowe.

II. Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego.

Zadaniem programu jest tworzenie warunków wzrostu konkurencyjności regionów oraz przeciwdziałanie marginalizacji, niektórych obszarów w taki sposób, aby sprzyjać długofalowemu rozwojowi gospodarczemu kraju.

W ramach programu realizowane będą trzy priorytety :

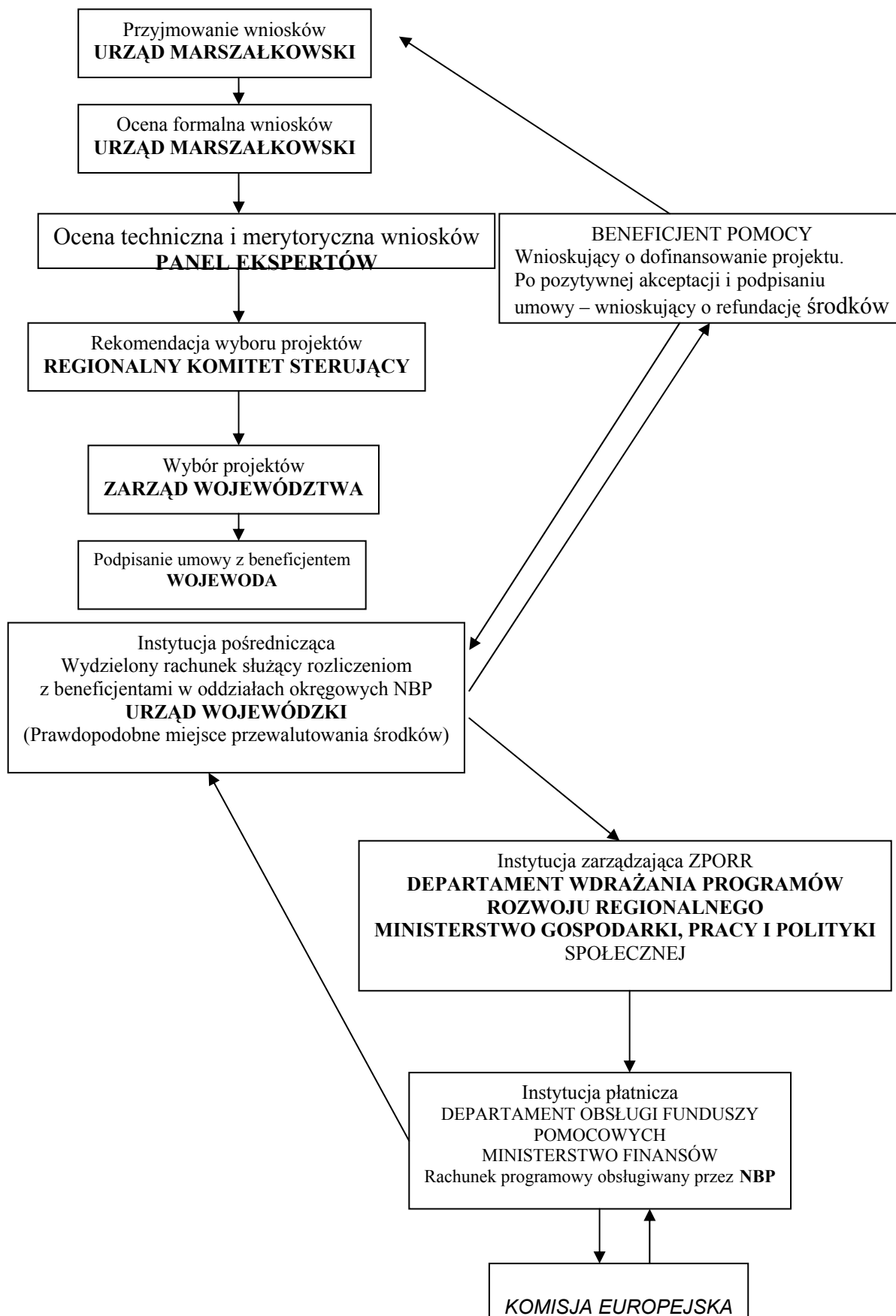
- 1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów.**
- 2. Wzmocnienie regionalnej bazy ekonomicznej oraz zasobów ludzkich.**
- 3. Rozwój lokalny.**

W ramach pierwszego priorytetu realizowane będą cele: ograniczenie ilości zanieczyszczeń przedostających się do powietrza, wód i gleb, poprawę stanu bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, zwiększenie wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, a także poprawę zarządzania środowiskiem.

Drugi priorytet dotyczył będzie zwiększenia poziomu inwestycji – tworzenia warunków do dywersyfikacji działalności gospodarczej, poprawy warunków życia na obszarach o najmniejszych perspektywach rozwojowych w Polsce.

W ramach trzeciego priorytetu realizowane będzie dążenie do ożywienia gospodarczego i społecznego, a także zwiększenia potencjału turystycznego i kulturalnego, w tym nadanie obiektom i terenom zdegradowanym nowych funkcji społeczno gospodarczych.

Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR)

Fundusz spójności

Najważniejszym celem Funduszu Spójności jest wspieranie rozwoju publicznej, nie komercyjnej infrastruktury.

Kategorie interwencji w obszarze infrastruktury środowiskowej i wodnej.

Kategoriami interwencji w obszarze infrastruktury środowiskowej i wodnej (grupa kategorii interwencji 34) wspomaganej przez Fundusz Spójności mogą być obecnie (np. Rozporządzenia Komisji 1386/2002 z 29 lipca 2002 r.) Kwalifikacja poszczególnych wydatków w ramach Funduszu Spójności:

- urządzenia w zakresie ochrony powietrza (kategoria interwencji 341)
- infrastruktura służąca zapobieganiu hałasowi (kategoria interwencji 342)
- urządzenia do odzysku odpadów komunalnych i przemysłowych (kategoria interwencji 343)
- infrastruktura służąca do zapewniania wody pitnej jak zbiorniki, stacje, uzdatniania, sieci dystrybucji (kategoria interwencji 344)
- kanalizacja i oczyszczanie ścieków (kategoria interwencji 345)
- urządzenia przeciwpowodziowe
- infrastruktura energetyczna, w tym produkcja, dostawa energii (kategoria interwencji 33)
- odnawialne źródła energii, w tym energia słoneczna, wiatrowa, wodna, z biomasy (kategoria interwencji 332)

Środki funduszu mogą być również przeznaczone na pomoc techniczną (kategoria interwencji 41): przygotowanie projektów, ich wdrażanie, monitoring, ewaluacje, studia towarzyszące, informacje dla społeczeństwa (kategorie interwencji odpowiednio 411-415).

5.2 KOSZTY REALIZACJI PROGRAMU.

Tab. 5.1. Koszty realizacji Programu (zadania i działania)

L.p.	Cel strategiczny	Rodzaj działania /inwestycji	Jednostki i podmioty realizujące	Szacunkowe koszty [tys. zł].	
				2004-2007	2008-2014
OBSZAR STRATEGICZNY nr 1 pt. „OCHRONA ZASOBÓW I POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA”					
1.	Ochrona wód i kształtowanie stosunków wodnych – cel strategiczny nr 1/1	Budowa dwóch systemów w gospodarce ściekami sanitarnymi wg „Koncepcji kanalizacji dla Gminy Wielopole Skrzyńskie”; <ul style="list-style-type: none"> „Kanalizacja – Wielopole Skrzyńskie” „Kanalizacja – Ropczyce 	Urząd Gminy	12 000,00	33 189,00
		System zaopatrzenia w wodę: <ul style="list-style-type: none"> modernizacja „Wodociągu – Grawitacja w Wielopolu Skrzyńskim” ustanowienie stref ochronnych dla ujęć wodociągów grawitacyjnych budowa nowych ujęć i wodociągów grawitacyjnych 	Urząd Gminy	2 470,00	2 000,00
		Modernizacja i regulacja koryt rzek i potoków; <ul style="list-style-type: none"> Wielopolka regulacja rzeki (7,0 km) Liwek regulacja potoku (2,0km) Brzezinka regulacja potoku (3,0 km) zgodnie z „Programem Inwestycji Melioracyjnych na lata 2002-2006 w Województwie Podkarpackim” PZM i UW w Rzeszowie,	budżet państwa PZM i UW w Rzeszowie	---	1 700,00
		Budowa zbiornika „dużej retencji” - „Ropczyce” Budowa zbiorników „małej retencji”: <ul style="list-style-type: none"> zbiornik w Wielopolu – Nowej Wsi zbiornik w Brzezinach – Nowej Wsi zbiornik w Wielopolu –Rzegocinie-Południe zbiornik w Wielopolu-Rzegocinie-Północ 	budżet państwa PZM i UW w Rzeszowie, Wojewoda Urząd Gminy	---	18 000,00
Razem				69 659,00	

2.	Gospodarka odpadami – cel strategiczny nr 1/2	Działania inwestycyjne i pozainwestycyjne związane z wdrożeniem Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Wielopole Skrzyńskie	Urząd Gminy i podmioty gospodarcze	1 361,00	1 396,00
Razem				2 757,00	
3.	Ochrona przed hałasem – cel strategiczny nr 1/3	Modernizacja nawierzchni dróg i ulic gminnych	Urząd Gminy	200,00	300,00
		Budowa ścieżek rowerowych	Urząd Gminy	100,00	100,00
Razem				700,00	
4.	Ochrona przed polami elektromagnetycznymi – cel strategiczny nr ¼	Kontrola, okresowe pomiary pól elektromagnetycznych	WIOŚ w Rzeszowie, podmioty gospodarcze	----	----
Razem				----	
5.	Ograniczanie zanieczyszczeń powietrza i przeciwdziałanie zmianom klimatu – cel strategiczny nr 1/5	Realizacja przedsięwzięć ukierunkowanych na redukcję tzw. „niskiej” emisji.	Urząd Gminy, podmioty gospodarcze, właściciele	300,00	300,00
		Inwestycje związane z wprowadzaniem najlepszych dostępnych technik (BAT) w energetyce i przemyśle	podmioty gospodarcze	---	---
Razem				600,00	
6.	Poważne awarie i bezpieczeństwo chemiczne i biologiczne – cel strategiczny nr 2//6	Nie dotyczy gminy Wielopole Skrzyńskie	---	---	---
Razem				0,00	

7.	Ochrona przyrody i krajobrazu cel strategiczny nr 1/7	Współdziałal w poszerzeniu Obszaru Chronionego Krajobrazu Pogórza Strzyżowskiego, ochrona walorów przyrodniczych w tym m.in. ochrona ekosystemów leśnych, nieleśnych i dzikich zwierząt na terenie, ochrona obszarów wodno – błotnych, renaturyzacja zniszczonych cennych ekosystemów, kontrola pozyskiwania zasobów przyrodniczych, z ich naturalnych siedlisk	Urząd Gminy, Lasy Państwowe administracja obszarów chronionych (dyrekcje parków narodowych i zarządy parków krajobrazowych)	10,00	30,00
		Wytypowanie terenów użytkowanych rolniczo o dużych walorach przyrodniczych oraz prowadzenie działań ochronnych prowadzonych na rzecz utrzymania tradycyjnego urozmaiconego krajobrazu rolniczego w tym m.in.: rolniczego opracowanie zasad użytkowania tych obszarów wdrażanie instrumentów służących ekologizacji gospodarki rolnej, zachowanie tradycyjnych praktyk gospodarczych na terenach przyrodniczo cennych oraz umiarkowanego użytkowania zasobów biologicznych zgodnie z zasadami trwałego i zrównoważonego rozwoju	Urząd Gminy, indywidualni rolnicy Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Ośrodki Doradztwa Rolniczego i inni	15,00	45,00
Razem				100,00	
Ogółem OBSZAR STRATEGICZNY nr 1				73 816,00	
OBSZAR STRATEGICZNY 2 pt. „RACJONALNE UŻYTKOWANIE ZASOBÓW ŚRODOWISKA”					
1.	Rozwój energetyki odnawialnej – cel strategiczny nr 2/1	Opracowanie programów wykonawczych wspierających rozwój energetyki odnawialnej z wykorzystaniem energii wiatru, wody, słonecznej, geotermalnej, biogazu i biomasy	Urząd Gminy, podmioty gospodarcze i osoby fizyczne	5,00	20,00
		Budowa instalacji i urządzeń wykorzystujących energię odnawialną	podmioty gospodarcze, inwestorzy indywidualni	brak możliwości wyceny	
Razem				25,00	
2.	Ochrona gleb i rekultywacja terenów zdegradowanych – cel strategiczny nr 2/2	Realizacja programu rekultywacji gleb zdegradowanych czynnikami naturalnymi, działalnością oraz na obszarach rolniczego użytkowania, (w tym ich zalesianie, wspieranie rolnictwa ekologicznego)	Urząd Gminy i podmioty gospodarcze	50,00	100,00
Razem				150,00	

3.	Ochrona kopalin – cel strategiczny nr 2/3	Bilans i szczegółowa inwentaryzacja istniejących złóż kopalin oraz rozpoznawanie nowych złóż wraz oceną możliwości ich wykorzystania.	Urząd Gminy i podmioty gospodarcze	5,00	15,00
Razem				20,00	
4.	Ochrona i zrównoważony rozwój lasów oraz regulacja lesistości – cel strategiczny nr 2/4	Określenie rozszerzenia zakresu zalesień, w tym weryfikacja klasyfikacji gruntów (granica polno-leśna) oraz ustalenie lokalizacji zalesień w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.	Urząd Gminy i inne podmioty	35,00	40,00
		Nadzór i kontrola nad zalesianiem gruntów prywatnych przeznaczonych do zalesienia oraz szkolenia dla właścicieli gruntów zalesianych	Lasy Państwowe, jednostki samorządu terytorialnego,	40,00	50,00
		Doskonalenie metod aktywnego przeciwdziałania zagrożeniu pożarowemu.	Lasy Państwowe, jednostki samorządu terytorialnego, właściciele lasów niepaństwowych	10,0	20,0
		Edukacja ekologiczna w sferze wzbogacania i racjonalnego użytkowania zasobów leśnych	Lasy Państwowe, jednostki samorządu terytorialnego,	7,0	20,0
Razem				222,00	
Ogółem OBSZAR STRATEGICZNY nr 2				417,00	
OBSZAR STRATEGICZNY 3 pt. „WSPÓLPRACA Z SĄSIEDNIMI GMINAMI”.					
1.		Współpraca między gminami w dziedzinie ochrony środowiska (ochrona wód, powietrza, przyrody, krajobrazu; zapobieganie skutkom nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, powodzi).	Gmina	koszty realizacji zadań w poszczególnych dziedzinach ochrony środowiska	
OBSZAR STRATEGICZNY nr 4 – „EDUKACJA EKOLOGICZNA, DOSTĘP DO INFORMACJI I POSZERZANIE DIALOGU SPOŁECZNEGO”					

1.	Dofinansowanie wybranych projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe zgodnie z obowiązującymi zasadami dofinansowania działań w dziedzinie edukacji ekologicznej	Urząd Gminy	20,00	30,00
	Budowa i organizacja rekreacyjnych ścieżek rowerowych na obszarach chronionych,	Urząd Gminy	30,00	50,00
Ogółem OBSZAR STRATEGICZNY nr 4			130,00	
Razem koszt realizacji Programu*			74 363,00	

6. SŁOWNIK OKREŚLEŃ I SFORMUŁOWAŃ UŻYTYCH W

OPRACOWANIU.

- 1) **aglomeracja** - rozumie się przez to miasto lub kilka miast o wspólnych granicach administracyjnych;
- 2) **cele** - określenie w fazie wstępnej przygotowania programu, planowanych efektów, jakie ma przynieść dane działanie o charakterze publiczny;
- 3) **działanie** - grupa projektów realizujących ten sam cel. Działanie stanowi etap pośredni między priorytetem a projektem;
- 4) **emisja** - rozumie się przez to wprowadzane bezpośrednio lub pośrednio, w wyniku działalności człowieka, do powietrza, wody, gleby lub ziemi:
 - a) substancje,
 - b) energie, takie jak ciepło, hałas, wibracje lub pola elektromagnetyczne;
- 5) **eutrofizacja** - rozumie się przez to wzbogacanie wody biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód;
- 6) **Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR) *European Regional Development Fund (ERDF)***- Fundusz wchodzący w skład Funduszy Strukturalnych, którego zadaniem jest zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju regionów należących do Unii. EFRR współfinansuje realizację Celów 1 i 2 Polityki Strukturalnej UE. W szczególności fundusz ten udziela wsparcia inwestycjom produkcyjnym, rozwojowi infrastruktury, lokalnym inicjatywom rozwojowym oraz małym i średnim przedsiębiorstwom;
- 7) **Fundusz Spójności (Kohezji) *Cohesion Fund***: instrument ekonomiczno-polityczny Komisji Europejskiej, nie należący do Funduszy Strukturalnych i wdrażany na poziomie wybranych państw, a nie regionów. Jego celem jest ułatwienie integracji słabiej rozwiniętych krajów poprzez budowę wielkich sieci transportowych oraz obiektów infrastruktury ochrony środowiska o dużym obszarze oddziaływania;
- 8) **Fundusze Przedakcesyjne *Preaccession Funds***- środki bezzwrotnej pomocy finansowej udzielanej przez Unię Europejską krajom kandydującym. Ich najważniejszym zadaniem jest przygotowanie tych krajów do członkostwa w UE oraz pomoc w wyrównaniu różnic gospodarczych. Do instrumentów funkcjonujących w ramach tych funduszy zaliczone zostały: PHARE, ISPA, SAPARD;
- 9) **Fundusze Strukturalne *Structural Funds***: zasób finansowy UE umożliwiający pomoc w restrukturyzacji i modernizacji gospodarki krajów członkowskich drogą interwencji w kluczowych sektorach i regionach (poprawa struktury). Na fundusze strukturalne składają się: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejski Fundusz Społeczny (EFS), Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej (EFOiGR) oraz Finansowy Instrument Wspierania Rybołówstwa (FIWR);
- 10) **gospodarowanie odpadami** – jest to zbieranie, transport, odzysk i unieszkodliwienie odpadów w tym również nadzór nad działaniami i miejscami unieszkodliwiania;

- 11) **GZWP** –Główne Zbiorniki Wód Podziemnych;
- 12) **hałas** - rozumie się przez to dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16.000 Hz;
- 13) **imisja** zanieczyszczeń - pochłanianie (przyjęcie) zanieczyszczeń przez określony element środowiska lub opad zanieczyszczeń na określoną (jednostkową) powierzchnię terenu.
- 14) **korytarz ekologiczny** – rozumie się przez to obszar pomiędzy dwoma lub wieloma obszarami chronionymi, niezabudowany, umożliwiający migracje zwierząt;
- 15) **Kontrakt Wojewódzki** - instrument wspierania rozwoju regionalnego, w ramach którego samorządy otrzymały z budżetu państwa dotacje na wsparcie realizacji zadań własnych, wynikających z wojewódzkich strategii i programów rozwoju wpisujących się w cel i priorytety strategicznych dokumentów rządowych;
- 16) **monitorowanie** - monitorowanie postępu realizacji programów i projektów po-przez system wskaźników określonych w dokumentach programowych;
- 17) **Narodowy Plan Rozwoju (NPR) *National Development Plan (NDP)***: dokument programowy stanowiący podstawę planowania poszczególnych dziedzin interwencji strukturalnych, jak i zintegrowanych wieloletnich programów operacyjnych o charakterze horyzontalnym i regionalnym. Zawiera propozycje celów, działań oraz wielkości interwencji Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności ukierunkowanych na zmniejszanie dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym pomiędzy krajem akcesyjnym a Unią Europejską. Na podstawie tego dokumentu kraj akcesyjny prowadzi uzgodnienia z Komisją Europejską w zakresie Podstaw Wsparcia Wspólnoty;
- 18) **NUTS 3** – szczebel podziału terytorialnego krajów Unii Europejskiej (wprowadzonego w 1988 r). NUTS jest pięciostopniową klasyfikacją hierarchiczną, w której wyróżnia się trzy poziomy regionalne (NUTS 1-3) oraz dwa poziomy lokalne (NUTS 4-5). Obszary z upadającym przemysłem delimitowane są według NUTS 3.
- 19) **ochrona środowiska** - rozumie się przez to podjęcie lub zaniechanie działań, umożliwiające zachowanie lub przywracanie równowagi przyrodniczej;
- 20) **ochrona krajobrazowa** – rozumie się przez to zrównoważony rozwój obszaru oraz zachowanie cech charakterystycznych krajobrazu;
- 21) **organizacja ekologiczna** - rozumie się przez to organizacje społeczne, których statutowym celem jest ochrona środowiska;
- 22) **plan ochrony** – rozumie się przez to podstawowy dokument opracowywany dla wskazanych form ochrony przyrody, zawierający opis formy ochrony oraz cele prowadzenia działań ochronnych, katalog zadań i sposobów ich wykorzystania;
- 23) **pola elektromagnetyczne** - rozumie się przez to pole elektryczne, magnetyczne oraz elektromagnetyczne o częstotliwościach od 0 Hz do 300 GHz;
- 24) **poziom hałasu** - rozumie się przez to równoważny poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB);
- 25) **poziom substancji w powietrzu** - rozumie się przez to stężenie substancji w powietrzu w odniesieniu do ustalonego czasu lub opad takiej substancji w odniesieniu do ustalonego czasu i powierzchni;

- 26) **polityka ochrony środowiska Wspólnoty Europejskiej** - polityka, której celem było zachowanie, ochrona i poprawa jakości środowiska, przyczynianie się do ochrony zdrowia ludzkiego, a także zapewnienie rozsądnego i racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych. Ponadto wprowadzono podstawowe zasady w dziedzinie ochrony środowiska są to:
- zasada zapobiegania (prewencji) powstawaniu szkód ekologicznych,
 - zasada „zanieczyszczający płaci”,
 - zasada pomocniczości, która mówi, że Wspólnota podejmuje działania w dziedzinie ochrony środowiska w takim zakresie aby można było osiągnąć określone cele w stopniu wyższym na szczeblu WE niż na poziomie poszczególnych państw członkowskich;
- 27) **produkt krajowy brutto (PKB)**- miernik produkcji wytworzonej na obszarze danego kraju, który jest sumą wydatków gospodarstw domowych na zakup dóbr i usług konsumpcyjnych, wydatków sektora prywatnego na zakup dóbr i usług inwestycyjnych, wydatków państwa na zakup dóbr i usług oraz salda bilansu handlu zagranicznego;
- 28) **program operacyjny** dokument przyjęty przez Komisję Europejską, służący wdrażaniu finansowemu określonych programów Unii Europejskiej, składający się ze spójnego zestawienia priorytetów, zawierającego działania wieloletnie, które mogą być wdrażane przez jeden lub kilka Funduszy, jeden lub kilka innych dostępnych instrumentów;
- 29) **substancja** - rozumie się przez to pierwiastki chemiczne oraz ich związki, mieszaniny lub roztwory występujące w środowisku lub powstałe w wyniku działalności człowieka;
- 30) **substancja niebezpieczna** - rozumie się przez to jedną lub więcej substancji albo mieszaniny substancji, które ze względu na swoje właściwości chemiczne, biologiczne lub promieniotwórcze mogą, w razie nieprawidłowego obchodzenia się z nimi, spowodować zagrożenie życia lub zdrowia ludzi lub środowiska; substancją niebezpieczną może być surowiec, produkt, półprodukt, odpad, a także substancja powstała w wyniku awarii;
- 31) **ścieki** - rozumie się przez to wprowadzane do wód lub do ziemi:
- a) wody zużyte na cele bytowe lub gospodarcze,
 - b) ciekłe odchody zwierzęce, z wyjątkiem gnojówki i gnojowicy przeznaczonych do rolniczego wykorzystania w sposób i na zasadach określonych w przepisach o nawozach i nawożeniu,
 - c) wody opadowe lub roztopowe, ujęte w systemy kanalizacyjne, pochodzące z powierzchni zanieczyszczonych, w tym z centrów miast, terenów przemysłowych i składowych, baz transportowych oraz dróg i parkingów o trwałej nawierzchni,
 - d) wody odciekowe ze składowisk odpadów, wykorzystane solanki, wody lecznicze i termalne,
 - e) wody pochodzące z odwodnienia zakładów górniczych, z wyjątkiem wód wprowadzanych do górotworu, jeżeli rodzaje i ilość substancji zawartych w wodzie wprowadzanej do górotworu są tożsame z rodzajami i ilością zawartymi w pobranej wodzie,
 - f) wody wykorzystane, odprowadzane z obiektów gospodarki rybnej, jeżeli występują w nich nowe substancje lub zwiększone zostaną ilości substancji w stosunku do zawartych w pobranej wodzie;

- 32) **środowisko** - rozumie się przez to ogół elementów przyrodniczych, w tym także przekształconych w wyniku działalności człowieka, a w szczególności powierzchnię ziemi, kopaliny, wody, powietrze, zwierzęta i rośliny, krajobraz oraz klimat;
- 33) **wdrażanie** *Implementation*- Urzeczywistnienie projektu programu. Etap wdrażania następuje po etapie programowania;
- 34) **wody graniczne** - rozumie się przez to wody, którymi przebiega granica państwa, lub wody w tych miejscach, w których są one przecięte granicą państwa,
- 35) **wskaźniki**- miara: celów, jakie mają zostać osiągnięte, zaangażowanych zasobów, uzyskanych produktów, efektów oraz innych zmiennych (np. ekonomicznych, społecznych, dotyczących ochrony środowiska);
- 36) **zanieczyszczenie** - rozumie się przez to emisję, która jest szkodliwa dla zdrowia ludzi lub stanu środowiska, powoduje szkodę w dobrach materialnych, pogarsza walory estetyczne środowiska lub koliduje z innymi, uzasadnionymi sposobami korzystania ze środowiska;
- 37) **zasada likwidacji aktualnych problemów** - charakterystyka stanu środowiska zawarta w niniejszym opracowaniu obejmować będzie najważniejsze problemy środowiskowe, do których należą m.in.: hałas drogowy, zagrożenie powodziowe, zanieczyszczenie wód oraz gospodarka odpadami; najwyższy priorytet należy nadać tym problemom, które w największym stopniu naruszają stan środowiska i zagrażają życiu człowieka bądź wpływają na jego bezpieczeństwo, zdrowie i jakość życia; one powinny być likwidowane w pierwszej kolejności;
- 38) **zasada „zanieczyszczający płaci”**- oznacza to, że sprawca jest odpowiedzialny, w tym materialnie, za skutki zanieczyszczenia i inne stwarzanie innych zagrożeń dla środowiska; zasada ta będzie stosowana do znanych sprawców, zwłaszcza gdy użytkownik środowiska ma możliwość wyboru mniej zagrażających środowisku dóbr konsumpcyjnych lub technologii;
- 39) **zasada prewencji (zapobiegania przyszłym problemom) i oszczędnego korzystania zasobów naturalnych** - zakładany rozwój społeczno-gospodarczy województwa wpływać będzie na stan i zasoby środowiska. Przeciwdziałanie negatywnym skutkom odbywać się będzie na etapie planowania i realizacji przedsięwzięć w oparciu o wiedzę na jakich terenach, w jakich dziedzinach gospodarki i z jakim natężeniem mogą pojawić się problemy, procedury oceny oddziaływania na środowisko oraz monitorowanie prowadzonych przedsięwzięć. Priorytetowo powinny być traktowane działania prowadzące do:
- a) zapobiegania powstawaniu zanieczyszczeń i innych uciążliwości u źródła (stosowanie BAT, przebudowa modelu konsumpcji w kierunku zmniejszenia presji na środowisko;
 - b) recyklingu, zmniejszenia materiałochłonności, wodochłonności, energochłonności i odpadowości (m.in. stosowanie BAT);
 - c) zintegrowanego podejścia do ograniczania i likwidacji zanieczyszczeń i zagrożeń;
 - d) wprowadzania prośrodowiskowych systemów zarządzania procesami produkcji i usługami (m.in. standardy ISO 14001, EMAS, programy czystej produkcji);
 - e) oszczędnego korzystania z nieodnawialnych zasobów;

- f) racjonalnego wykorzystania energii odnawialnej;
 - g) edukacji ekologicznej społeczeństwa i rozpowszechniania informacji mającej na celu oszczędniejszą gospodarkę zasobami naturalnymi;
- 40) **zasada integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi** - zasada ta bezpośrednio wiąże się z zasadą prewencji; polityka ochrony środowiska powinna być spójna z innymi, przygotowywanymi w województwie politykami, dotyczącymi różnorodnych dziedzin życia, powinna wskazywać wszystkim grupom zadaniowym i instytucjom zakres i możliwości realizacji zrównoważonego rozwoju województwa; polityki sektorowe powinny uwzględniać cele ekologiczne na równi z celami gospodarczymi i społecznymi;
- 41) **zasada odpowiedzialności grup zadaniowych i zasada uspołecznienia** - Program ochrony środowiska dla województwa może być zrealizowany tylko wtedy, gdy wszystkie jednostki uczestniczące w jego realizacji będą poczuwały się do odpowiedzialności za ochronę środowiska, jednostki rządowe i samorządowe będą odpowiedzialne za stworzenie instytucjonalnych, prawnych i materialnych warunków dla zarządzania środowiskiem i ułatwienie grupom zadaniowym podjęcia niezbędnych działań zmierzających do poprawy stanu środowiska; nie bez znaczenia jest rozwój edukacji ekologicznej, rozbudzanie świadomości i wrażliwości ekologicznej, kształtowanie etyki zachowań wobec środowiska, kreatywne podejście do konkretnych problemów wymagających rozwiązania, zwłaszcza w zakresie poszukiwania sposobów redukcji zanieczyszczeń i zmniejszania negatywnego oddziaływania na środowisko;
- 42) **zasada regionalizmu** - oznacza ona, że województwo ma prawo do kształtowania własnej polityki społeczno-gospodarczej i ekologicznej, Program opracowywany dla województwa podkarpackiego z jednej strony uwzględnia specyfikę regionu a z drugiej nawiązuje do polityki ekologicznej państwa, która jest uwarunkowana wymaganiami wynikającymi z integracji z Unią Europejską;
- 43) **zasada skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej** - zasada ta ma zastosowanie przy wyborze planowanych działań /przedsięwzięć inwestycyjnych z zakresu ochrony środowiska, wymagających nakładów finansowych oraz przy ocenie osiągniętych wyników; oznacza ona konieczność minimalizacji nakładów na jednostkę uzyskanego efektu oraz pomoc w finansowaniu w pierwszej kolejności priorytetów szerokim zasięgu działania t. j. określonych w niniejszym Programie;
- 44) **zrównoważony rozwój** - rozumie się przez to taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń.

7. BIBLIOGRAFIA.

1. Informacja „Stan środowiska w województwie podkarpackim w 2002 roku”- WIOŚ w Rzeszowie (BMS), Rzeszów, 2003 r.
2. Informacje Starostwa Powiatowego w Ropczycach.
3. Informacje pochodzące z ankietyzacji gminy Wielopole Skrzyńskie.
4. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Wielopole Skrzyńskie.
5. Strategia Rozwoju Gminy Wielopole Skrzyńskie.
6. Studium Uwarunkowań przyrodniczych dla Gminy Wielopole Skrzyńskie.
7. Materiały Podkarpackiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Rzeszowie Inspektorat Rejonowy w Ropczycach.
8. „Plan gospodarki odpadami dla województwa podkarpackiego” - Rzeszów, 2003.
9. „Program ochrony środowiska dla województwa podkarpackiego” - Rzeszów, 2003.
10. „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego” - Rzeszów, 2002.
11. „Strategia rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2000 – 2006” - Rzeszów, 2000.
12. Dzienniki Urzędowe Województwa Podkarpackiego 2000 -2003 r.
13. Geografia fizyczna Polski. J. Kondracki, 1981 r.
14. „Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce” wg stanu na 31. 10. 2000 r. Państwowy Instytut Geologiczny 2001 r.
15. „Analiza zjawisk osuwiskowych na terenie województwa podkarpackiego” Kraków, grudzień 2001.
16. Ocena wstępna zanieczyszczenia powietrza na terenie województwa podkarpackiego. WIOŚ Rzeszów, 2001.
17. Program badań monitoringowych w województwie podkarpackim w 2003. WIOŚ. Rzeszów, 2002.
18. Ramowy Program Rozwoju Rolnictwa Ekologicznego na Podkarpaciu na lata 2003- 2006. WFOŚ i GW. Rzeszów, październik 2002.
19. Stan gleb użytków rolnych w województwie podkarpackim” Rzeszów, 2002. Stacja Chemiczno - Rolnicza Oddział w Rzeszowie. Rzeszów, 2002.
20. Stan środowiska w województwie podkarpackim w 2000 roku. Biblioteka Monitoringu Środowiska. Rzeszów, 2002.
21. Stan środowiska w województwie podkarpackim w 2001 roku. Biblioteka Monitoringu Środowiska. Rzeszów, 2002.
22. Wojewódzki Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego na lata 2001-2006. - Rzeszów, styczeń 2001 r.
23. Zintegrowany program operacyjny rozwoju województwa regionalnego 2004-2006. –Polska, przyjęty przez KIE w dn.14 lutego 2003r., Warszawa, 2003.
24. Wykaz złóż gazu ziemnego i ropy naftowej znajdujących się w województwie podkarpackim. PGNiG S.A. w Warszawie Oddział Sanocki Zakład Nafty i Gazu.

25. Informacja dotycząca znajdujących się na terenie województwa podkarpackiego dołów urobkowych. PGNiG S.A. w Warszawie Oddział Sanocki Zakład Górnictwa Nafty i Gazu. 2003 r.
26. Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym - Ministerstwo Ochrony Środowiska - Warszawa, 2002.

8. MAPKI POGLĄDOWE.

1. **Rys. nr 1.** - Gmina Wielopole Skrzyńskie
Program Ochrony Środowiska.
Stan istniejący i planowane zamierzenia.

2. **Rys. nr 2.** - Gmina Wielopole Skrzyńskie
Program Ochrony Środowiska
Gospodarka wodna
Stan istniejący i kierunki przekształceń.

3. **Rys. nr 3.** - Gmina Wielopole Skrzyńskie
Program Ochrony Środowiska
Zaopatrzenie w wodę
Stan istniejący i kierunki przekształceń

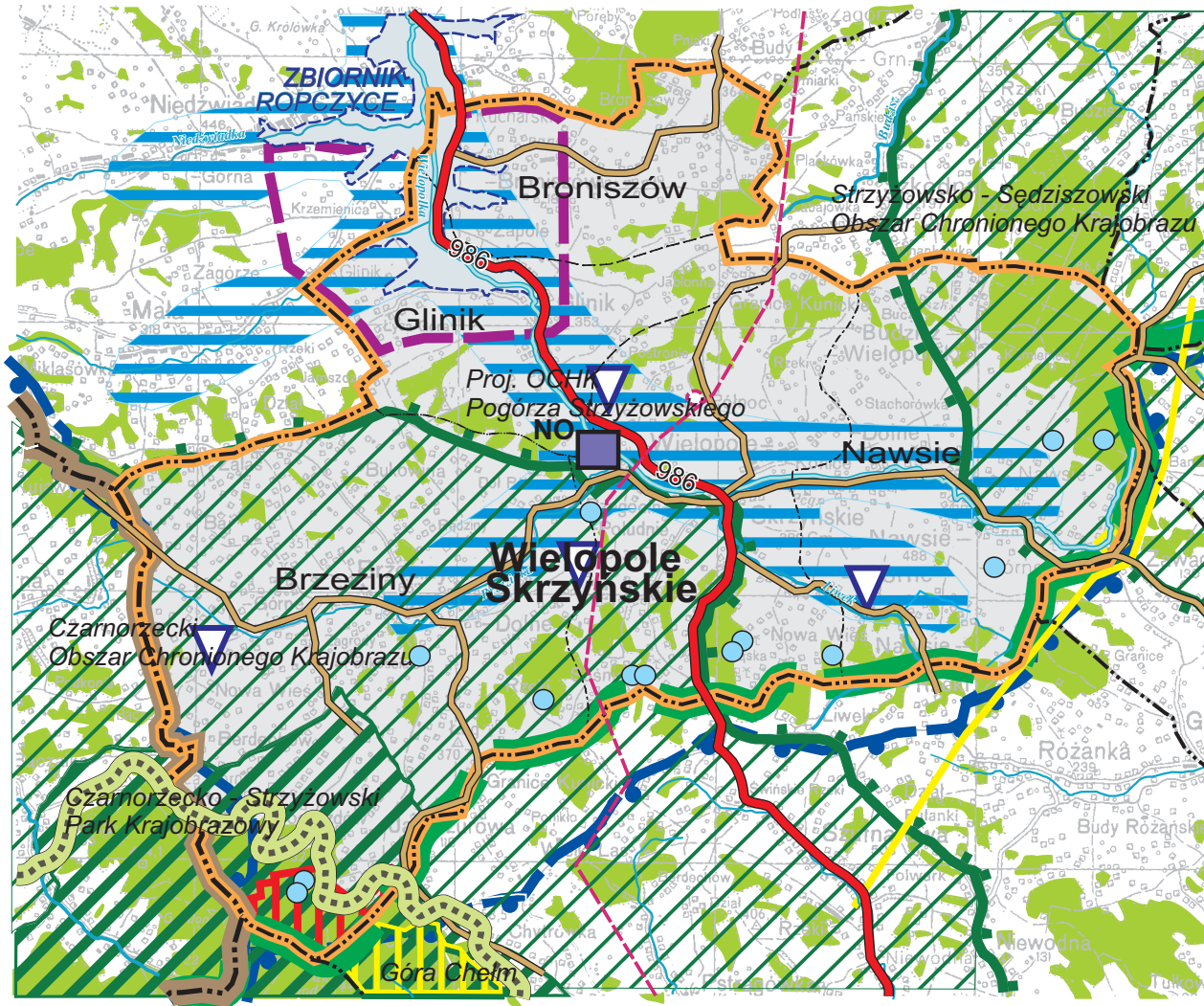
4. **Rys. nr 4.** - Gmina Wielopole Skrzyńskie
Program Ochrony Środowiska
Gospodarka ściekowa
Stan istniejący i kierunki przekształceń

GMINA WIELOPOLE SKRZYŃSKIE

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

STAN ISTNIEJĄCY I PLANOWANE ZAMIERZENIA

OBJAŚNIENIA

- granica powiatu
- granica gminy Wielopole Skrzyńskie
- granica miejscowości
- droga wojewódzka
- droga powiatowa
- projektowana linia 110 kV
- istniejący gazociąg wysokoprężny ze stacją redukcyjno - pomiarową
- rzeki i potoki
- obszar ochronny zasobów wód powierzchniowych
- istniejące kompleksy leśne
- istniejące parki krajobrazowe
- istniejące obszary chronionego krajobrazu
- istniejące rezerваты przyrody
- planowane rezerваты przyrody
- projektowany obszar chronionego krajobrazu
- obszar programu "Zielone Karpaty"
- obszar programu krajowego "Natura 2000"
- obszary zalewowe Q1%
- planowany zbiornik "dużej retencji"- "Ropczyce"
- planowane zbiorniki "małej retencji"
- udokumentowany zasięg złóż gipsów
- tereny potencjalnie osuwiskowe
- istniejące ujęcia wód
- planowana oczyszczalnia ścieków w Wielopolu Skrzyńskim

Rys. nr 1

GMINA WIELOPOLE SKRZYŃSKIE

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GOSPODARKA WODNA

STAN ISTNIEJĄCY I PLANOWANE ZAMIERZENIA

OBJAŚNIENIA

- granica powiatu
- granica gminy Wielopole Skrzyńskie
- granica miejscowości
- droga wojewódzka
- droga powiatowa
- istniejące rzeki

strefy ochrony ujęć
wód powierzchniowych

obszary zalewowe Q1%

planowany zbiornik "dużej retencji"- "Ropczyce"

planowane zbiorniki "małej retencji"

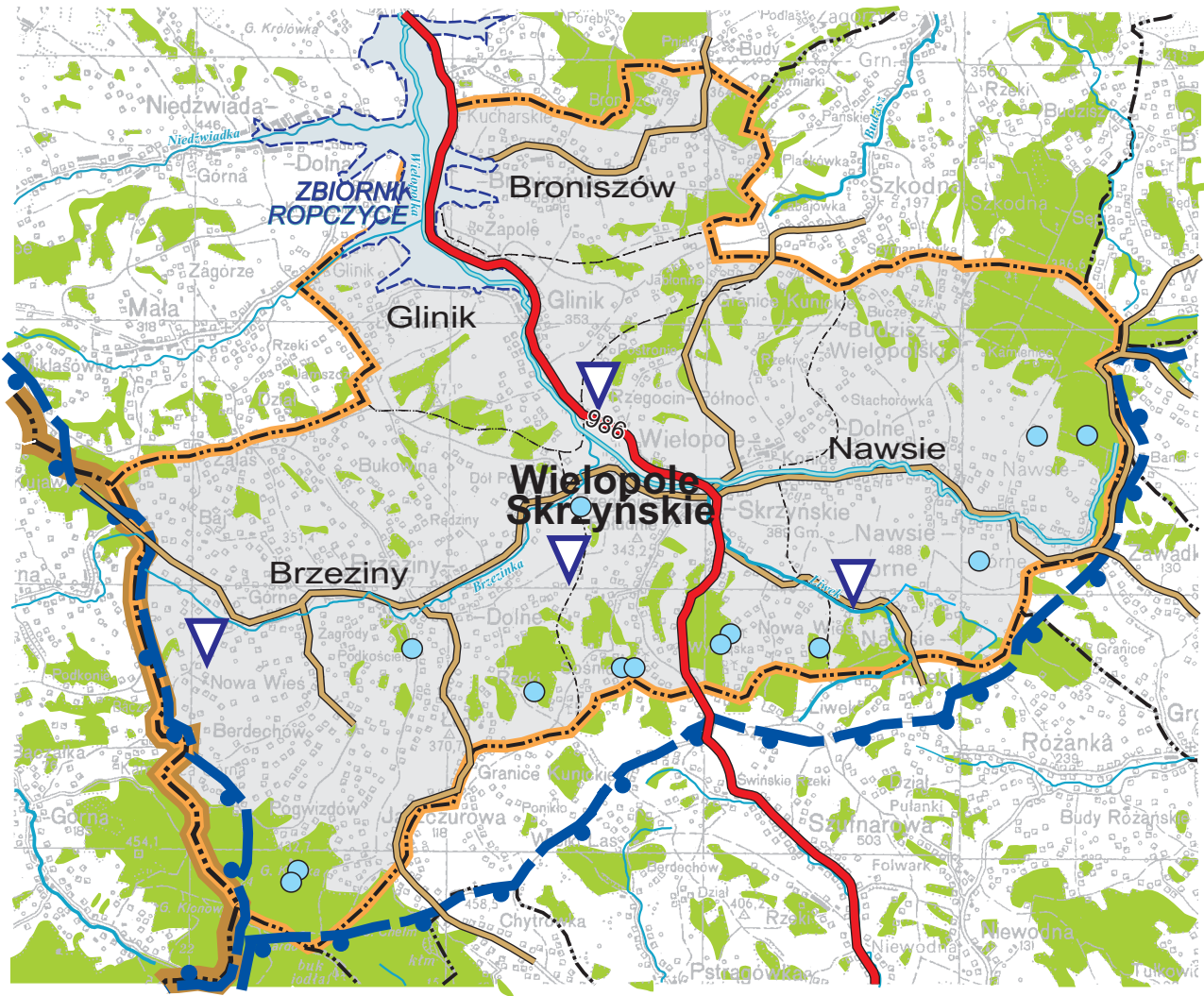

GMINA WIELOPOLE SKRZYŃSKIE

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

ZAOPATRZENIE W WODĘ

STAN ISTNIEJĄCY I PLANOWANE ZAMIERZENIA

OBJAŚNIENIA

	granica powiatu		istniejące ujęcia wód
	granica gminy Wielopole Skrzyńskie		strefy ochrony ujęć wód powierzchniowych
	granica miejscowości		planowany zbiornik "dużej retencji"- "Ropczyce"
	droga wojewódzka		planowane zbiorniki "małej retencji"
	droga powiatowa		
	istniejące rzeki		

Rys. nr 3

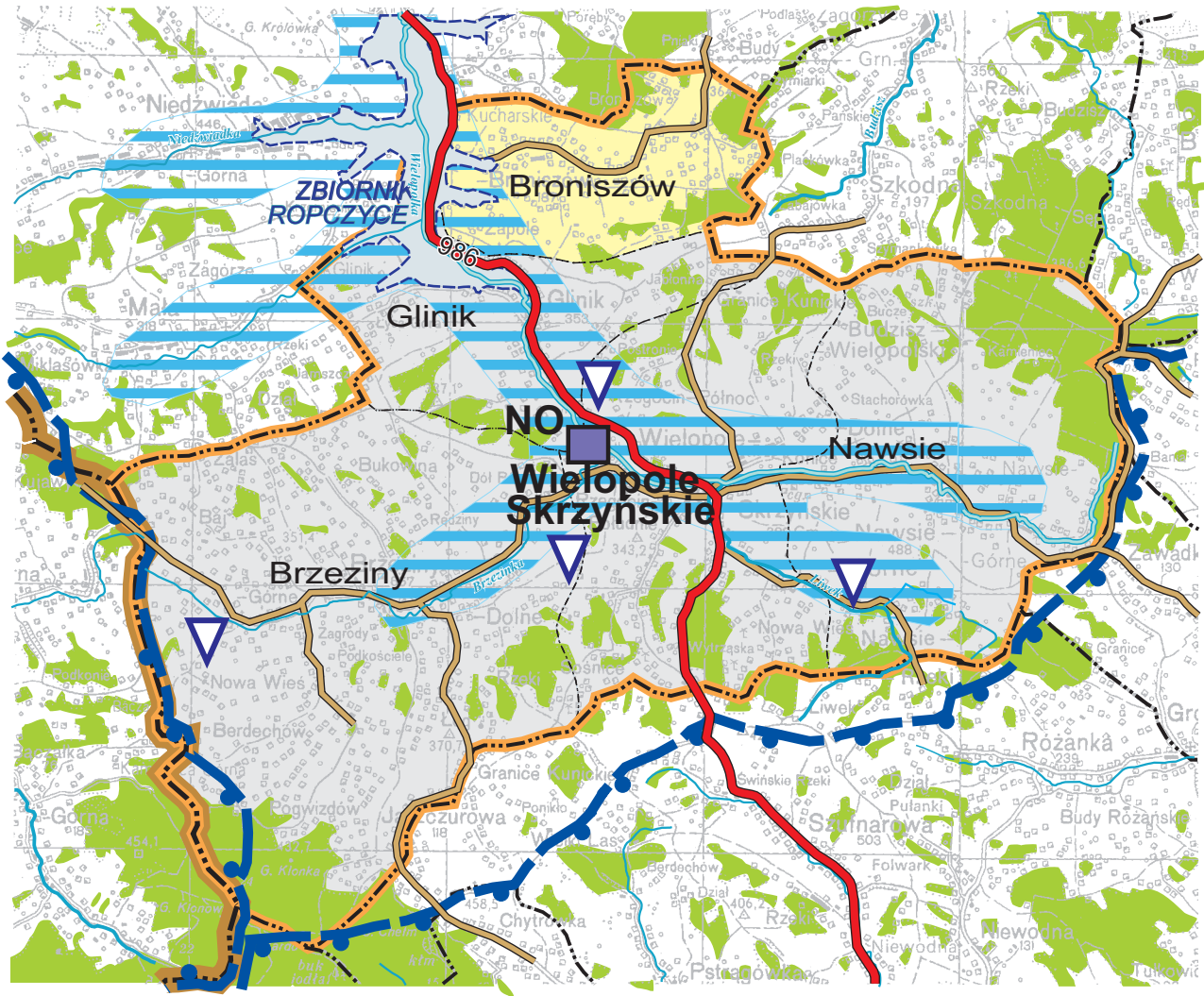

GMINA WIELOPOLE SKRZYŃSKIE

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

GOSPODARKA ŚCIEKOWA

STAN ISTNIEJĄCY I PLANOWANE ZAMIERZENIA

OBJAŚNIENIA

	granica powiatu		planowana oczyszczalnia ścieków w Wielopolu Skrzyńskim
	granica gminy Wielopole Skrzyńskie		tereny z których odprowadzenie ścieków planuje się na oczyszczalni w Wielopolu Skrzyńskim
	granica miejscowości		tereny z których odprowadzenie ścieków planuje się na oczyszczalni w gminie Ropczyce
	droga wojewódzka		obszary zalewowe Q1%
	droga powiatowa		planowany zbiornik "dużej retencji" - "Ropczyce"
	istniejące rzeki		planowane zbiorniki "małej retencji"
	strefy ochrony ujęć wód powierzchniowych		

Rys. nr 4